

magyar **mk** közoktatás 8-9

ROMÁNIAI MAGYAR
OKTATÁSI FIGYELŐ

PEDAGÓGUSOK
HAVILAPJA

2024.
AUGUSZTUS–SZEPTEMBER

„Teljesen más lesz az új évnék való nekifutás, ha a felkészülés békésen történik, ha a hangsúly nem a jegyekre és a kemény tanulásra esik, hanem arra, hogy a gyerek érezze jól magát, barátkozzon, legyen nyitott és kíváncsi. A jegyadási, számonkérési rendszer önmagában is sok stresszt okoz, nem szükséges, hogy a szülő vagy akár a pedagógus még rátegyen egy lapáttal.”

TARTALOM

6. láthatár

Folytatódik az először megszervezett versenyvizsga-felkészítő program
Élettel telt meg a bölcs diákoknak köszönhetően
Algyógy

3. láthatár

A gyulai iskola a magyarországi románság kulturális bástyája –
Szucher Ervin írása

8. tanárszemmel

Annyira jó az oktatás, amennyire a benne dolgozó pedagógusok jók –
Birta-Székely Noémi írása

7. tanárszemmel

„Mi lesz veled, emberke?”
(2.) –
Vita Piroška írása

12. képriport

Kicsit-nagyot megmozgatott a Kolozsvári Magyar Napok családi sportnapja –
Pászka Róbert képriportja

16. portré

Pályakezdőként találta meg a közös hangot diákjaival Gudor Noémi –
Gebe Zoltán írása

14. portré

Az öt érzékkel felfogható széphez kell eljuttatni a diákokat –
Birta-Székely Noémi írása

18. magánterület

A piros csizma –
Bogdán Emese

21. láthatár

Az új tanévben is visz tudástárából a szórványba az MCC

20. óvoda

Kiegyensúlyozott, egészséges fejlődés a cél

22. tanterem

Az irodalmi és vizuális nevelés végtelen tárháza

FOTÓ: PÁSZKA RÓBERT/KOLOZSVÁRI MAGYAR NAPOK

1.

Elkezdődött a tanév, benépesül a gyerekek „második otthona”

ISSN 2045-9725
9 772045 972004

Kedves Olvasóink!

A 2024–2025-ös tanévben is számítunk megtisztelő figyelmükre. Reméljük, továbbra is megosztják lapunk hasábjain az oktatás problémáival, különféle szegmenseivel kapcsolatos meglátásaikat. Kérjük, számoljanak be a Magyar Közoktatásban arról is, ha sikertörténet születik iskolájukban, ha úgy látják, hogy diákjaikkal, tanítási módszereikkel kapcsolatban követendő példáról lehet beszélni. Arról is írhatnak, miként befolyásolta és befolyásolja a járványhelyzet a tanítás, tanulás folyamatát.

A Communitas Alapítvány által kiadott, immár tizenegy éve megjelenő Magyar Közoktatást együtt szerkesztjük az olvasókkal, szeretnénk, ha a pedagógusok továbbra is rendszeresen közölnének lapunkban.

Néhány ötletet nyújtunk arra vonatkozóan, hogy milyen témákról várjuk véleményüket, de természetesen ezen kívül az oktatás más vonatkozásait is meg lehet közelíteni:

- Amire büszke vagyok – iskolám/pályám/diákjaim sikertörténete
- Hogyan segíthetünk megőrizni a gyermeki kíváncsiságot a mai oktatási rendszerben?
- Mobiltelefon, okoseszközök az oktatásban – kreativitásfejlesztés vagy elgépiesedés?
- Mi a legszebb és mi a legnehezebb a pedagógusi hivatásban?

Kitartást, jó munkát kívánunk! Várjuk véleményanyagaikat az mko@communitas.ro e-mail-címre!

A Magyar Közoktatás szerkesztősege

IDEA
KÖNYVTÉR

ERDÉLYI MAGYAR KÖNYVEK EGY TÉRBEN

Válasszon az Idea Könyvtér széles könyv kínálatából,
és fizessen akár pedagógus-karriertámogató utalvánnyal,
azaz Pluxee-kártyával! **Vásárolhat személyesen kolozsvári
könyvesboltunkban, vagy rendelhet online webáruházunkból.**

Kolozsvár, Kossuth Lajos utca (December 21. sugárút), 14. szám | ideakonyvter.ro

A Magyar Közoktatás elektronikus archívuma elérhető a <http://communitas.ro/main/kozoktatas> webcímen.

www.facebook.com/magyarkozoktatasi

Megrendeléseiket a www.communitas.ro/mkorendeles webcímen mko@communitas.ro e-mail címen
vagy a 0733-91-06-24-es telefonszámon fogadjuk.

Címünk: Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60., 400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj
Nr. cont.: RO61RNCB0106026613610006 deschis la Banca Comercială Română Cluj-Napoca
Adóazonosító szám (Cod fiscal): 10411135

Kiadja a Communitas Alapítvány • Főszerkesztő: Kiss Judit • Felelős kiadó: Lakatos András

Kiadói titkár és műszaki szerkesztő: Fülöp Zoltán • Tipográfia: Kőnczey Elemér

Olvasószerkesztés és korrektúra: Deák Szidónia

Telefon: 0040-733-91-06-24

e-mail: mko@communitas.ro

Redacția Magyar Közoktatás, Fundația Communitas, Str. Republicii nr. 60.
400489 Cluj-Napoca, jud. Cluj

Támogatók:

Olvassa
a Magyar Közoktatást
a 2024/25-ös tanévben is!
www.communitas.ro/mkorendeles

A második otthon – tanévkezdés tanítói szemszögből

Mi tagadás, a tanévkezdés mindig kihívásokkal teli időszak a pedagógusok számára, akik számos feladattal és kihívással néznek szembe, hogy biztosítsák a gyerekek számára a gördülékeny és eredményes tanévet. Ez a felkészülés amolyan testi-lelki készültség, ugyanis nem csupán a fizikai tér kell készen álljon a tanévkezdésre, hanem a pedagógus is – testileg és lelkileg. Ez az időszak sokszor fejtöréssel jár, mégis motiváló, ugyanis ismét egy új korszak érkezik új kihívásokkal, új nehézségekkel, sikerekkel, nehezebb és könnyebb időszakokkal.

A felkészülés már az évnnyitó előtti hetekben megkezdődik nem csupán az osztályterem berendezésével, dekorációk, szemléltető eszközök előkészítésével, szekrények rendezésével, papírmunka elvégzésével, hanem a tananyag átnézésével, könyvek, munkafüzetek beszerzésével és átlapozásával. Számomra ez a pár nap, pár hét átmenetet képez a vakáció és a tanév között, ugyanis segít felkészülni egy új évre, amely egész biztosan tartogat új kihívásokat. Ilyenkor már türelmetlenül várom, hogy újra lássam a gyerekeket, újra azzal foglalkozzak, amit szeretek. Egy kínai filozófus mondta azt, hogy „válassz olyan foglalkozást, amit szeretsz, és soha többé nem kell dolgoznod”. Érdemes elgondolkozni ezen.

A feladatok sora még nem ér véget, hisz a tanév kezdetén a szülőkkel való kapcsolattartás is kulcsfontosságú. Szülői értekezlet, egyéni konzultációk formájában vagy online térben a pedagógusok tájékoztatják a szülőket a tanév várható menetrendjéről, elvárásairól és a gyermekük fejlődésével kapcsolatos lehetőségekről. A tanévkezdést és a tanév menetét is megkönnyíti, ha ez a kommunikációs csatorna hatékony, hisz a tanítói-nevelői munkában bizony részt vesz a pedagóguson és a diákon kívül a szülő is. És mivel „az oktatás

Problémák mindig voltak és lesznek, amikben a megoldás lehetőségeire kell összpontosítani

nem egy csőbör megtöltése, hanem a tűz fellobbantása”, fontosnak tartom, hogy a gyerekek kellemes környezetbe érkezzenek vissza, hiszen ez a második

Fontos meghallgatni, hogy mit érez, gondol a gyerekek, mitől fél, vagy miért idegeskedik, majd ezeket megbeszélni. Példát mutat a gyerek számára, ha a szülőből nyugodtság árad.

otthonuk, ahol sok időt töltenek, legyen barátságos, kíváncsisággeltő, motiváló, és ez a „tűz” kísérje végig őket a tanéven. Tanévkezdéskor mindig külön vonulunk egy óracsákra az osztálytermünkbe, ahol a gyerekeket nem csupán a padra kihelyezett munkafüzetek és

órarend várja, hanem valami apró kedvesség, meglepetés, egy-egy bátorító idézet. Ezen az évente megtörténő első találkozáson mindig próbálok arról beszélni a gyerekekkel, hogy miért jó, hogy újra együtt vagyunk, hogy újra iskolába járhatunk, milyen előre látható kihívások várnak ránk, viszont milyen sok élményben és együttlétben lesz részünk. Tátott szájjal nézem évente, hogy mennyit nőttek azok az apró gyerekek, akik egykor alig látszottak ki a pad mögül, és már nem kell macikról meg óriásokról beszélnem, hisz félszavakból is megértjük egymást. Ilyenkor döbbenek rá arra, hogy amikor azt a kérdést kapom, hogy „van-e már gyereked?”, válaszolhatom nyugodtan azt, hogy „igen, mégpedig 23.”, hisz együtt éljük át a nehézségeket, a könnyű napokat, a komoly beszélgetéseket, együtt gyűjtünk élményeket és emlékeket.

Olykor-olykor nemcsak a gyerekeknek okoz nehézséget az iskolai

mindennapokba való visszalendülés, hanem nekünk, pedagógusoknak is, hisz ismét mi is korábban kell hogy keljünk, tömérdek papírmunka vár ránk nap mint nap a továbbképzések, fórumok, szimpóziumok mellett, valamint sokszor lefekvés előtt a nagy kupac felmérő jut eszünkbe, amit bár sokszor álmunkban kijavítunk, reggel mégis az asztalunkon kapjuk. Néhanapján olyan hihetetlenül gördülékenyen megy minden, máskor vért iz-

Egy kínai filozófus mondta azt, hogy „válassz olyan foglalkozást, amit szeretsz, és soha többé nem kell dolgoznod”. Érdemes elgondolkozni ezen.

zadunk, viszont a sikerek nem jönnek maguktól, a kitartó munka pedig meg hozza a gyümölcsét.

Az iskolakezdés minden család életében jelentős esemény, ami izgalommal és néha aggodalommal is járhat. Ahhoz, hogy a gyermekek számára zökkenőmentes és pozitív élmény legyen, a szülők is sokat tehetnek. Az iskolakezdés előtt fontos, hogy a gyerekek visszatérjenek a rendszeres alvási rendhez. Ha ez nem történik meg, a diák fáradttá, ingerlékenyvé, motiválatlanná válik, hosszú távon pedig súlyos következményei lehetnek. Egy másik jelentős pillér a helyes táplálkozás. Sok fejtörést okoz a szülőnek, hogy mit csomagoljon az iskolába, viszont sok gyerek dobozában értékes tápanyagok kerülnek: zöldségek, gyümölcsök, magvak is. Hosszú távon az étkezési szokások is megnehezíthetik vagy megkönnyíthetik a gyerek számára az iskolai mindennapokat. Továbbá a felesleges stressz és kapkodás elkerülése érdekében az évnnyitó előtt ismertetni szoktam a szülőkkel, hogy milyen eszközöket szükséges beszerezni az új tanévre. Hasznos tippnek tartom, hogy a bevásárlás a gyerekekkel közösen történjen, hisz ez felkészülési lehetőséget adhat a gyerekeknek az iskolára, valamint sokkal motiváltabb kezébe venni egy olyan tollat, amit ő választott ki,

ami tetszik neki. Már első osztálytól arra buzdítom a szülőket, gyerekeket, hogy az iskolatáskába együtt csomagoljanak be, ezáltal felelősségre, feladattudatra nevelve a gyereket.

A felkészülést elősegítheti az is, ha otthon elkészül egy tanulósarok, ahol szintén iskolai felszerelések kaphatnak helyet, ezáltal tudni fogja a gyerekek, hogy majd ott nyugalomban tanulhat. Motiváló lehet számára, hogy saját „dolgozóasztala” van, ahol elvégezheti a feladatát, valamint sokkal hatékonyabb az összpontosítás a tanulásra, ha nem egyik nap a konyhában, másik nap a nappaliban, a tévé zúgása mellett történik a tanulás.

Tátott szájjal nézem évente, hogy mennyit nőttek azok az apró gyerekek, akik egykor alig látszóttak ki a pad mögül, és már nem kell macikról meg óriásokról beszélnem, hisz félszavakból is megértjük egymást.

Számos jótanács létezik, ami megkönnyítheti az iskolakezdést, csillapítja a szorongást, vagy épp motivál, viszont úgy gondolom, hogy a legfontosabb a kommunikáció, az érzések megbeszélése. Fontos meghallgatni, hogy mit érez, gondol a gyerek, mitől fél vagy miért idegeskedik, majd ezeket megbeszélni. Példát mutat a gyerekek számára, ha a szülőből nyugodtság árad, ha nyíltan beszél a gyerekekkel, ha a hozzáállása pozitív és motiváló. Legtöbbször sokan ott hibázzák el, hogy kezdik besulykolni a gyerekekbe, hogy majd ügyes legyen, csendben maradjon, szépen viselkedjen, hogy milyen keményen neki kell állni a tanulásnak, mert majd ha nem, jönnek a rossz jegyek, többé nincs játszótér meg tévé. Ezek csupán idegeskedést keltenek a gyerekekben, és azt fogja érezni, hogy az iskola rossz hely, ahol csak tanulni kell, szépen viselkedni meg jó jegyeket szerezni.

Teljesen más lesz az új évnnek való nekifutás, ha a felkészülés békésen

történik, ha a hangsúly nem a jegyekre és a kemény tanulásra esik, hanem arra, hogy a gyerek érezze jól magát ezen a helyen, barátkozzon, legyen nyitott és kíváncsi, és persze tanulni magunkért kell, nem a jegyekért. A jegyadási, számonkérési rendszer önmagában is sok stresszt okoz, nem szükséges, hogy a szülő vagy akár a pedagógus még rátegyen egy lapáttal.

Ilyenkor döbbenek rá arra, hogy amikor azt a kérdést kapom, hogy „van-e már gyereked?”, válaszolhatom nyugodtan azt, hogy „igen, mégpedig 23.”, hisz együtt éljük át a nehézségeket, a könnyű napokat, a komoly beszélgetéseket, együtt gyűjtünk élményeket és emlékeket.

Az iskola legyen az a hely, ahol fejlődni lehet, ahol jobb és okosabb emberekké válhatunk, egymástól, a társunktól és a saját hibáinkból tanulhatunk, ahol nem szégyen elrontani valamit, ahol alakulnak ki konfliktusok, viszont ezek egy-egy beszélgetést követően nagy öleléssel meg is szűnnek. Ahol bár meg kell felelni pár követelménynek, de ha valami nem a tervek szerint alakul, ugyanolyan értékesek maradunk, ahol nem az számít, hogy hány „nagyon jó” kerül az ellenőrzőbe, hanem hogy mennyi hasznos dolgot tanulhatunk egymástól. Ahol iskolán kívül is fejlődhetünk, élményeket gyűjthetünk. Ahol az osztálytársak barátok, a tanci a második anyuka, és ahol a szülő, az otthon a biztonság, a nyitottság, a szeretet és a nyugalom.

A szerző a székhelyudvarhelyi Orbán Balázs Általános Iskola pedagógusa.

MIHÁLY GYOPÁR-
HENRIETTA

gyoparl86@gmail.com

A gyulai iskola a magyarországi románság kulturális bástyája

Jelentős ünnepre készül a magyarországi románság: fennállásának 75. évfordulóját ünnepli az ősszel a gyulai Nicolae Bălcescu Gimnázium, ahol a térség mintegy 480 diákja tanul anyanyelvén első osztálytól érettségiig. A tanintézet több mint iskola, a térségben élő románság kulturális bástyája.

Nem photoshop és nem is alkalmi esemény szülte látvány az, amit a közösségi oldalakon időnként felbukkanó képeken láthatunk a gyulai román iskola főhomlokzatán. Télen–nyáron, tanév alatt és vakációban, a főbejárat fölött ott leng a magyar zászló társaságában a piros-sárga-kék lobogó. Senkit nem zavar, mindenki a lehető legtermészetesebbnek tartja. Mint ahogyan azt is, hogy felül legyen a román és alatta a magyar felirat. Elvégre a Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium (ahogyan a hivatalos elnevezése szól) a magyarországi románság legjelentősebb nevelési és oktatási intézménye. Ami több, mint iskola, a közösség egyik legfontosabb kulturális bástyája.

Anyagi meg létszámbeli gondok nélkül

A nyár kellős közepén toppanunk be a gyulai iskolába. A végzősök már rég elballagtak, a kisebbek is a vakációjukat élvezik, akinek vizsgáznia kellett, az túl van az izgalmon, a következő tanévre a festési, takarítási munkálatok még nem kezdődtek el, mégis hatalmas zsibongás fogad. Éppen a 31. Nemzetközi Gyerekfesztiválnak ad helyet a tágas, minden mai elvárásnak megfelelő épületegyüttes. És ez csak az egyik nyári rendezvény a sok közül magyarázza Czeglédiné Gurzó Mária, az iskola igazgatója, miközben körbevezet a nagy épületegyüttesen. Ugyanis a határ közelsége, a városka csodálatos várfürdője és a mintegy száz férőhelyes bentlakással rendelkező tanintézmény kínált feltételek miatt számos magyarországi, erdélyi és partiumi szervezet veszi igénybe a Bălcescu-iskolát. A vezetőség meg kap az alkalmon, mert

minden kis pluszjövedelem az intézmény fejlesztését szolgálja. Amúgy az igazgatónő nem panaszkodik: az 1949-ben létesített gimnáziumot és a másik két hozzá tartozó tanegységet (általános iskola és kollégium) a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata tartja fenn – az állam pénzéből, ami nem kevés, ismeri el Czeglédiné.

„A román állam ösztöndíjakat, kiutazásokat, könyveket és időnként kulturális programokat biztosít az is-

Az 1949-ben létesített gimnáziumot és a másik két hozzá tartozó tanegységet (általános iskola és kollégium) a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata tartja fenn – az állam pénzéből, ami nem kevés.

kolánk számára. Vannak határon átívelő projektjeink, a közelmúltban például egy interreges pályázatban vettünk részt. A lényeg viszont, hogy a gyulai iskola legnagyobb támogatója a magyar állam” – szögezi le az igazgatónő, hozzátéve, hogy az utóbbi tíz évben több száz millió forintos fejlesztéseket sikerült eszközölni.

Másrészt, bár közel egy évtizede nem tartozik fennhatósága alá, amikor díjazásra érdemes pedagógusokról és diákokról, esetleg adakozásról van szó, a helyi önkormányzat sem szűkösködik, és nem tesz semmiféle különbséget a város többi iskolája és

a román tanintézmény között. Amint az igazgatónő részletezi, Görgényi Ernő polgármester már a tisztségbe lépése, azaz 2010 óta odafigyel a román iskolára. Egy olyan városkában, amelynek kevesebb, mint 30 ezer lakója közül alig ezren vallják magukat románnak. A párhuzamos osztályokat működtető iskolát nyilván nem mindössze a maroknyi gyulai románság táplálja. Jönnek gyerekek a környékbeli Méhkeréről, Kétegyházáról, Elekről, Battonyáról és Hajdú-Bihar vármegyei településekről is. De itt tanulnak a Romániából áttelepült román szülők gyermekei is. „Nálunk nincs gond az utánpótlással, van diák elég. Az őshonos románok száma ugyan csökken, de Romániából mindegyre telepednek át családok. Vannak a határon túlról, román és vegyes házasságból származó tanítványaink is. Másrészt a volt diákjaink rendszerint ide íratják csemetéiket. Osztályainkban átlagban 25-27-en tanulnak (az általános iskolában ennél alacsonyabb az átlaglétszám), de van egy tizenegyedikes évfolyamunk is, ahová kétszer 35 fő jár. A ciklust kezdő tanítónőknek nem kell gyerekeket toborozni” – kopogja le az igazgatónő. Az utánpótlás javát a helyi óvodák biztosítják, nagyobb létszámban a románvárosi óvoda, amely jogilag ugyan nem tartozik az iskola fennhatósága alá, viszont a fenntartója azonos (MROÖ). A három intézmény közötti kapcsolat kiegyensúlyozott.

További elégtétel a tantestületnek, hogy az érettségiző diákok túlnyomó többsége továbbtanul. A többség valamelyik magyarországi egyetemet választja, de évente akad öt-hat fiatal, aki kihasználva a román állami ösztöndíjat, valamelyik határ menti nagyváros

egyetemét választja. Egyesek a kolozsvári Babeş–Bolyai Tudományegyetemen vagy a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemen folytatják a tanulmányaikat.

Nem volt mindig így

Ami ma a továbbtanulás terén természetesnek tűnik, a múlt század első felében egészen másként működött. Nem csak az anyaország határain kívülre szorult Kárpát-medencei magyarság gondjait tetézte Trianon, a magyarországi románok helyzetére sem volt túl jó hatással. A mai Magyarország területén maradt román közösség életét az értelmiség elvándorlása is megnehezítette. „Mindössze egy-egy pópa és tanító maradt a falvakban, a többiek elmentek” – mondja vendéglátónk. Az államilag szervezett anyanyelvű középiskolai oktatás még jócskán váratott magára, a gyulai gimnázium is mindössze a második világháború után jött létre. Az 1949-es év mérőföldkének bizonyult a magyarországi nemzetségek, úgy a románok életében, hisz azóta a földművelők gyermekei előtt is lehetőség adódott az addig még csak nem is álmodott érettségire. Mert úgy, ahogy az erdélyi magyarok nagyszülei, a magyarországi románok is hadilábon álltak az állam nyelvével.

A kétnyelvűség jegyében

A gyulai gimnázium úgy román, hogy 1960 óta lényegében kétnyelvű, de folytonosan erősödő román nyelvi, kulturális és tudástartalmakkal, azaz új tantárgyakkal is. A tanári kar és a

diákság java része is két- vagy többnyelvű. Az ízlésesen berendezett folyosókon sétálva, elég egy-egy pillantást vetni az egykori végzősökről készült tablókra. Szelezsánok, Santăuk, Csobánok, Ráczok, Zsurkák, Rokszinok, Popeszkük köszönnek vissza a falról. Egyértelmű, hogy egykori színromán családok elmagyarosodott (vagy elma-

Novemberben ünnepeli fennállásának 75. évfordulóját a gyulai gimnázium. Ebből az alkalomból az intézmény és a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata nagyszabású ünnepélyt tervez, amelyre az alma mater visszavárja egykori diákjait és tanárait.

gyarosított) sarjairól van szó, akiknek az évtizedek során nemcsak a nevükön esett csorba, az anyanyelvtudásán is. Aki nem ismeri, és nem hallotta románul beszélni, az igazgatónőnek sem tudná megállapítani a származását. Czeglédiné Gurzó Máriaként mutatkozik be, szerényen elhallgatva a neve előtti doktori címet, „mert hát nem az a fontos”. A tablókön viszont Maria Gurzău Czeglédiként szerepel, elvégre egy méhkeréki román családból származik, akihez szülei a Fekete-Körös

menti tájnyelven szóltak. Csak később, óvodás korában tanult meg magyarul, de oly szépen, hogy 1980-ban az Eötvös Loránd Tudományegyetem román–magyar szakán diplomázhatott. Miután – magától értetődően – a gyulai iskolában érettségizett. Büszkén állítja, hogy egész életét a kétnyelvűség jellemezte.

A magyarországi jogszabályok biztosítják a honi nemzetiségek számára az anyanyelvi, a kétnyelvű és a nyelvoktató képzést. Az iskolánk – figyelembe véve a honi románok nyelvi állapotát és a szülői, tanulói elvárásokat, valamint az új idők, új kihívásait – pedagógiai programjában a kétnyelvű nemzetiségi nevelés-oktatás formáját választotta. Valamennyi tantárgyra vonatkoztatva vállalta fel a kétnyelvűséget, ami azt jelenti, hogy a magyar nyelv és irodalom, illetve az idegen nyelven (angol, olasz stb.) kívül legalább 50 százalékban anyanyelven folyik a nevelés-oktatás. A különböző tantárgyak esetében a nyelvi arányok eltérőek. Például a román nyelv és irodalomon kívül a román népismereti órákon (a románok történelme, földrajza, néprajza, művészetei) az anyanyelv használata dominál, a többi tantárgy kétnyelvű. A valóság az, hogy az intézmény növendékeinek románnyelvismerete igencsak eltérő szintű. Egyesek otthonról és az iskolából „hozva” jól beszélnek a román nyelvet, mások meg szerényebben. Vannak olyan diákok is, akiket azért íratnak a Bálcscuba, hogy itt tanuljanak meg románul. Akinek sikerül, annak a középiskolában már sokkal könnyebb elsajátítani az iskola által kínált olasz, francia vagy spanyol nyelvet, az angol nyelv mellett vagy helyett. A gyerekek nyelvérzékének és a latin nyelvek hasonlóságának köszönhetően az iskola diákjai rendszerint tarolnak a szakirányú vetélkedőkön, és a tehetségesebbek három nyelvvizsgával a tarolukban ballagnak el.

A szintkülönbség miatt kilencedik osztálytól különböző csoportokba sorolják a diákokat. A magyar, illetve kettős állampolgároknak magyar nyelv és irodalomból, a román állampolgársággal rendelkezőknek pedig magyar, mint idegen nyelvből kell érettségizniük. A határ túlsó oldaláról érkezőknek az iskola külön magyar nyelvi órákat biztosít.

Novemberben jubileumi ünnepséget

Novemberben ünnepli fennállásának 75. évfordulóját a gyulai gimnázium. Ebből az alkalomból az intézmény és a Magyarországi Románok Országos Önkormányzata nagyszabású ünnepélyt tervez, amelyre az alma mater visszavárja egykori diákjait és tanárait. Gazdag kulturális összeállítással, képzőművészeti tárlattal, tankönyvkiallítással és sportrendezvényekkel készülnek megünnepelni a jelentős eseményt.

A gimnázium meghívott vendégei lesznek: az Államtitkárság, a román nagykövetség és konzulátusok, nemzetiségi reprezentánsok, Gyula város elöljárói, a helyi partnerintézmények képviselői: gyulai Román Ortodox Püspökség, Román Közösségi Ház, szerkesztőségek (Foaia Românească, Cronica), románvárosi óvoda, valamint a hazai román nemzetiségi általános iskolák, és a román tanszékeket működtető felsőoktatási intézmények (budapesti ELTE, szegedi és szarvasi) képviselői. Továbbá a romániai (aradi, temesvári, kolozsvári) egyetemek képviselői.

A Bălcescu már rég lemondott az 1990-es rendszerváltás után használt romániai tankönyvekről. Helyettük európai uniós, azaz a Társadalmi Megújulás Operatív Program segítségével (Nemzeti Alaptanterv kompatibilis) modern, nemzetiségi taneszközöket állítottak össze, hazai és romániai alkotók együttműködésével.

Kérdésünkre, hogy érzékelhető-e a tudáskülönbség az őshonos román gyermekek és a Romániából érkezők között, Czeglédiné Gurzó Mária úgy véli, hogy az is már a múlté, mára jelentősen csökkent. Korábban a romániai gyermekek komolyabb matematika-, informatika- és idegennyelv-ismerekkel rendelkeztek, azonban a humán tantárgyak esetében náluk bizonyos hiányosságok voltak észlelhetők.

Nincsenek történelmi viták

Óhatatlanul felmerül a kérdés: a magyarországi románoknak milyen tankönyvből, és főként milyen szemlélet szerint oktatják a történelmet. Milyen megvilágításba kerül Erdély múltja? Miként magyarazzák el Trianont? Mit mondanak az 1920-tól errefelé történetekről? „Mi nem tápláljuk az etnikai ellentétet. Nem azon vitázunk, hogy ki volt itt előbb” – válaszolja az intézményvezető, hozzátéve, hogy a fiataloságot sokkal inkább a jelen meg a jövő érdekli. A románok történelmének a tanításához (is) magyarországi kiadású tankönyveket használnak, amelyeket elismert (hazai) román történészek írtak. A tapasztalt pedagógus tisztában van azzal, hogy magyarországi románként kollégái hídszerepet töltenek be a két nemzet között. És ezt próbálja átadni tanítványainak is. Hitvallása szerint a 21. században épp ideje volna, hogy Európa népei felnőjenek oda, hogy belássák: a szomszédoknak békében kell élniük.

Mint megjegyzi, nem mindenkiről állítható, hogy ezen munkálkodna. Aztán gyorsan elmagyarázza, hogy a látogatásunk egyeztetése során miért villantak át némi aggályok. Az elmúlt években a bukaresti sajtó is felfedezte magának a gyulai iskolát, de előfordult, hogy nem éppen azt adta Gurzó Mária szájába, amit az igazgatónő mondott. „A mi iskolánkat és diákjaink románnyelv-tudását nem lehet

összehasonlítani egy jászvásári vagy bukaresti iskolával és az ottani tanulók által beszélt román nyelvvél. Mint ahogyan azt sem szerencsés számonkérni, miért nem élünk és tanulunk úgy, mint a romániai magyarság. A magyarországi románság egy maréknyi közösség a maga sajátos helyzetével” – mondja.

Amikor guglizni próbáljuk az iskola romániai sajtóját, az *Adevărul* 2005-ben írt cikke ugrik be elsőként. Bár igyekszik tárgyilagosnak tűnni, az interjú készítője nem kerülhette el azt a kérdést, amely a román gyermekek jogaira vonatkozik. „Az ön által vezetett líceum diákjait megilleti az összes jog, amellyel a magyar oktatási rendszer más iskoláiban tanuló gyerekek rendelkeznek?” – kérdezte enyhe kis hátsó gondolattal a szerző. Az akkor már igazgatói tisztséget betöltő Czeglédiné Gurzó Mária nemcsak, hogy igennel válaszolt, de azt is fontosnak tartotta kiemelni, hogy ahogy valamennyi nemzetiségi iskolában, a Nicolae Bălcescuban is magasabb a diákonkénti fejkvóta, mint a többségi tanintézményekben.

Több mint iskola

A gyulai Nicolae Bălcescu-gimnázium legfőbb erénye, hogy története során megalapozta az újrateremtődött értelmiségi réteg általános műveltségét. Ma sem egy egyszerű nemzetiségi nevelési-oktatási intézmény, annál lényegesen több. Az iskola egyben a Pécsi Tudományegyetem kihelyezett ECL nyelvvizsgahelyeként is működik, és családias légköre miatt az Örökös Boldog Iskola cím viselője. Az oktatás és nevelés mellett a hagyományápolás magasiskolája, ahol tanórák után több néptáncsoport, énekkar, színjátszótársulat működik, a szünetekben meg a román nyelvű iskolarádió szól. Úgy is lehetne fogalmazni, hogy állandó színfolt a határ közeli kis fürdővárosban. Elvégre ahogy az igazgatónő is mondja, nem múlik el olyan hét valamiféle kulturális esemény nélkül. Amit a román közösség nem pusztán önmagának, hanem a tágabb közösség számára is szervez. „Azt szoktam mondani, hogy nevelünk, tanítunk és kulturális küldetést teljesítünk” – fogalmazza meg tömören a Nicolae Bălcescu Román Gimnázium, Általános Iskola és Kollégium hitvallását Czeglédiné.

FOTÓK • NICOLAE BĂLCESCU ROMÁN GIMNÁZIUM

SZUCHER ERVIN

juventus.kronika@gmail.com

Folytatódik az először megszervezett versenyvizsga-felkészítő program

Pozitív eredményekkel zárult a Communitas Alapítvány és az RMDSZ Oktatási Főosztálya által, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel és a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézettel együttműködésben megszervezett pilotprogram, melynek célja a romániai magyar közoktatásban tanárként elhelyezkedni kívánó jelen és jövőbeli pedagógusok felkészítése a címzetes versenyvizsgára, illetve a véglegesítő vizsgára.

A 12 alkalmas, hétköznap délutánonként zajló képzésekre több mint 200 tanár és egyetemi hallgató jelentkezett, a meghirdetett öt tantárgyban: testnevelés, matematika, fizika, kémia és biológia, amely területeken hosszabb távon előreláthatóan pedagógushánnal küszködhet a közoktatási rendszer. A jelentkezési szám a versenyvizsgára való felkészítők hiányának és az ezáltal létrejött magas igénynek a bizonyítéka.

A felkészítőt egyetemi oktatók és középiskolai tanárok (akik a címzetes versenyvizsgán kellő tapasztalattal rendelkező javítók) tartották, és akik szakszerűen érintették mind a szaktárgy, mind a módszertan és didaktika témaköreit, valamint eligazítást adtak a versenyvizsga beiratkozási eljárásairól, tételminták megoldási módszereiről, tanterv- és óratervek készítéséről.

A felkészítők sikerességét a résztvevők visszajelzései és a címzetes és véglegesítő vizsgaeredmények igazolják.

A résztvevők véleménye szerint a program hiánypótló, színvonalas és hasznos volt, a résztvevők sok esetben több jeggyel jobb eredményt értek el, mint az előző években.

Beszámolóikban a következőket írták: „Nagyon örülök, hogy végre indult ilyen képzés. Remélem, hogy az elkövetkező években is lesz rá lehetőség. Sok hasznos információt tudtunk meg a képzési órák során.” „A képzés összességében rengeteget segített, nemcsak a versenyvizsgára való felkészülésben, hanem a további pedagógia pályán is.” „Nagyon színvonalas volt, az előadók profik voltak.” „Hálás vagyok a nagyszerű tanítóknak, akik szívükkel-lelkükkel és nem csak az eszükkel tanítanak.”

Ugyanakkor a képzés során olyan kapcsolatok alakultak ki a szaktanárok között, és olyan szakmai tapasztalatok, felmérések és összegzések fogalmazódtak meg, amelyek valószínűleg hozzájárulhatnak a közoktatási rendszer fejlődéséhez.

Mindezeknek a fényében a programot szervező Communitas Alapítvány, konzultálva a szakmai testülettel, Takács Csaba elnök támogatásával a programot bővíteni fogja és folytatja a következő, 2024–2025-ös tanévben is.

MAGYAR KÖZOKTATÁS

Élettel telt meg a bölcs diákoknak köszönhetően Algyógy

Július 22–27. között ismét megszervezték a Bölcs Diákok-élménytábort, melynek ideai helyszíne a Hunyad megyei Algyógy volt. A táborban azok a diákok és vezető tanáraik vehettek részt, akik a 2023–2024-es tanévben a Bölcs Diákok országos vetélkedőn a legjobb eredményt érték el. A tábor szervezői a Communitas Alapítvány és a Kolozsvári Református Kollégium, valamint szakmai partnerei a BBTE Magyar Biológia és Ökológiai és Geológiai intézetei. A táborba Nagyváradtól Szászrégenig, Tordától Székelykeresztúrig az ország számos vidékéről érkeztek diákok. A helyszín azért is különleges, mert egyrészt két templom áll az udvarán, amelyek közül az egyik Románia

legrégebbi temploma, másrészt, bár Algyógy magyar közössége 8 főre csökkent, a helyszín megtelik élettel és lélekkel az itt táborozóknak, de főleg az itt dolgozóknak köszönhetően.

A diákok előadás keretében arra is kaptak választ, hogyan túrázzanak. Ez azért volt fontos, mert a megmászták Románia 5. legmagasabb csúcsát, a Nagy-Páringot (2519 m). A táborban a résztvevők a hátszegi óriásokról és törpékről is tanulhattak. Első útjuk a hátszegi geoparkba vezetett, ahol dinoszaurusztojást foghattak a kezükben, megnézték a frissen felújított szacsali Nopcsa-kastélyt, és szerencsét próbáltak a szentpéterfalvi dinoszaurusz-lelőhelyen. Ellátogattak a piski

arborétumba is, ahol rendezett őserdőben barangoltak, majd egy interaktív előadásnak köszönhetően a diákok a különböző közigazgatási egységek működésébe és szerepébe nyerhettek betekintést. A táborban kémiai kísérleteket is végeztek a fiatalok, ezzel gyarapították gyakorlati tudásukat. Emellett átsétáltak Feredőgyógyra, a séta során a régi római úton érték el a travertin kőfejtőt, majd a fürdőtelepen megnézték a vízesést és a római fürdő maradványait. A tábor utolsó napján a természeti kincsek mellett Hunyad megye épített örökségével is megismerkedhettek a bölcs diákok.

MAGYAR KÖZOKTATÁS

„Mi lesz veled, emberke?”(2.)

Napjaink emberkéjéről, elsősorban a gyerekekről szól ez a pedagógusi írás, amelynek előző részét előző lapszámunkban közzöltük. A befejező rész következik.

Egyik szülői értekezleten elmondtam, hogy egy faluról városra bekerülő gyerekek két kitörési lehetősége van: vagy nagyon jól tanul, és akkor megfelel a tanároknak, szülőknek, vagy úgy „vágódik be”, hogy csapódik az osztály hangadó, nagy vagányaihoz, a csapathoz. Erre megjegyezte az egyik apuka, hogy az utóbbi a könnyebb. Milyen igaza volt/van! Ehhez még hozzájön a gyerek fejlődésének életkori sajátossága: pontosan a 6–8. osztályos kor az, amikor a szülő/tanár háttérbe szorul, és jönnek a barátok, a csapat, a követendő példa az osztály legnagyobb vagánya lesz. Ekkor a szülő már csak reménykedhet, hogy addig elég jól végezte a dolgát, hogy csemetéje nem fog rakétasebességgel elindulni a rossz irányába. És bizony ki fogja próbálni a cigit, az alkoholt, akár a drogot is. Mert – ne legyünk álszentek, jelen van az iskoláinkban, jelen van városban, de falun is már. És ugye Ádám és Éva óta tudjuk, hogy a tiltott gyümölcs édes – vagy annak gondoljuk. Szülőként nagyon ott kell lenni még akkor is, amikor orrunk előtt bevágja a drága csemeténk az ajtót. És mindezt könnyebb, ha közelebb van hozzám a gyerekm, ha tudom és akarom is követni, ellenőrizni akár. Nem helikopterszülőként, hanem védőhálóként, mert a gyerekm nevelése elsősorban az én felelősségem, és csak azután az iskoláé. Ide kíváncznak Janikovszky Éva sorai:

Ha ma kihagyod az esti mesét, holnap már lehet, hogy nem is kéri a lányod vagy a fiad.
Ha ma nem ülsz oda vele a társasjáték mellé, előfordulhat, hogy a jövő héten már késő lesz.

Ők ma gyerekek, s nem pótolhatod az önfeledt legózást, babázást úgy öt év múlva, amikor már kevésbé szorítanak megélhetési gondok, amikor már nem kell új szőnyeg vagy függöny az ablakra.

Ha most kihagyod az együttlét meghitt perceit, évek múltán talán már a meghitt beszélgetéseket sem igénylik.
Ha most nem sétálsz velük kézen fogva, akkor pár év múlva végleg elengedik a kezed, és a kapaszkodó nélkül elsodródhatnak.

Visszahozhatatlanok és megismételhetetlenek a gyermekkor napjai, hetei, hónapjai.
Téglák ezek, amelyekből és amelyekre a felnőtt élet felépül.
Ha sok téglá hiányzik, labilis lesz az építmény.”
(Janikovszky Éva: *Ők ma gyerekek*)

Érdekes: a fenti írás nem a hosszabbított iskolai program kihagyását fájlatja, nem az iskolai órák utáni plusznyelvóra, balett és még rengeteg pluszfoglalkozás hiányát jelzi. Beszédes, csak legyen aki meghallja és megértse! Sajnos a mai szülő próbál mindent megadni gyerekének, amire neki nem volt lehetősége, de nem biztos, hogy gyerekének erre van szüksége. Véleményem, hogy a mai szülőnek de gyerekének is roppant nehéz a helyzete: a sok lehetőség, a vissza nem hozható alkalmak, úgy érzi, hogy mindent és lehetőleg most kell megkapni, elérni, kihasználni. De akkor miért van egyre több kiégett, érdeklődés teljes hiányt mutató, neurotikus, iskolában kezelhetetlen, ott-hon tomboló, megfeszülő gyerek? Mire van szüksége minden gyereknek? Feltétel nélküli szeretetre és elfogadásra és rengeteg

Szülőként nagyon ott kell lenni, még akkor is, amikor orrunk előtt bevágja a drága csemeténk az ajtót. És mindezt könnyebb, ha közelebb van hozzám a gyerekm, ha tudom és akarom is követni, ellenőrizni akár.

időre amit elsősorban a család kell ráfordítson. Érdemes elgondolkozni azon, hogy egyre több a városról falura költöző család. A nyugati társadalom ennél tovább megy: jól menő, divatos multicégek városon felnőtt, fiatal alkalmazottai egyszer csak hátat fordítanak mindennek, ami város, tömeg. Házat vesznek a legkisebb faluban, elkezdnek gazdálkodni, gyerekeik a közeli iskolákba járnak...és a több fizikai munka ellenére boldogok. Mert ők tudják, hogy megmenekültek a bedarálástól, a kiégtől. Szintén Nyugaton tendencia, hogy az ember a lakóhelyéhez legközelebbi tanyáról vásárol, kinézi a „Szedd magad!” gyümölcszedő, zöldségbegyűjtési akciókat, és boldog, mert tesz valamit saját és gyerekei testi, szellemi egészsége érdekében. Mi meg beköltözünk a tömbházba, lehetőleg jó magasra, aztán bevásárolunk a hipermarketekben, megszakadunk, hogy gyereünk a legújabb okoseszközt megkapja, mert lépést kell tartani a menő városi gyerekekkel. Csak valahol útközben szépen csendben meghal a lelünk, felemészt az állandó hajsza, megfelelési kényszer, és ebben a taposómalomban, a mindennapi küzdelmeinkben valahol elveszítjük önmagunkat.

Talán: „Meg kell tanulnunk vágyakozni arra, ami a miénk”. Simone Weil gondolata ez, és nagyon igaz. Talán nincs még késő, el lehet kezdeni.

A szerző a Maros megyei Disznajó általános iskolájának tanítónője.

VITA PIROSKA

pirivita1970@gmail.com

Beszélgetés Csatlós Erzsébet Zsófia tanítónővel, a PedCafé ötletgazdájával, az RMPSZ Hunyad megyei elnökével

Annyira jó az oktatás, amennyire a benne dolgozó pedagógusok jók

– Kezdjük a szokásos kezdőkérdéssel, hiszen egy pedagógus esetében a hivatás valójában elhívást is jelent, belső ösztönzést. Szóval: miként alakult a pályaválasztásod, és ha röviden össze lehetne foglalni, mit jelent számodra ez a hivatás?

Csatlós Zsófia: „napjainkban fontos egyensúlyt teremteni, megtanítani a gyerekeknek az értékálló dolgokat”

– Gyerekkoromban nagy álmodozó voltam, világutazónak készültem, aztán lelkész szerettem volna lenni. Soha nem gondoltam arra, hogy pedagógus legyek, bár nagyon közelről láttam, mit jelent ez a hivatás, mert anyukám tanító volt a falunkban. Amikor elvégeztem a nyolcadik osztályt, éppen 1989 júniusában, egy közeli kisváros szakiskolájába felvételiztem, mert az volt a legközelebbi magyar líceum. Fapipari szakon tanultam egy évig. Aztán 1990-ben, amikor Zilahon tanítóképzőt

indítottak, anyukám kitalálta, hogy felvételizzek újra. Hevesen tiltakoztam, de meggyőzött. Így kerültem tanítóképzőbe, azt a titkos tervet dédelgetve, hogy lelkész azért még lehetek. De már az első óralátogatások alkalmával eldőlt, hogy nem leszek én semmi más, csakis tanító. Megéreztem ugyanis, hogy az osztályteremben történik valami. Aki a katedrán áll, teremti. Létrehoz valami megfoghatatlant, ami a padokban ülőket megváltoztatja. Nagyon jó gyakorlatvezető tanítóink voltak, akik hagytak minket, hogy próbálgassuk a szárnyainkat, minden lépésünket aprólékosan kielemezték, így építgetve bennünk a szakmai tudást. Azóta is hálás vagyok nekik ezért. Tanáraink arra biztattak minket, hogy közösségi emberek legyünk, nem is tudok azóta sem másként gondolni magamra. Szeretek tanító lenni, vannak pillanatok az osztályteremben, amikor eluralkodik bennem az érzés, hogy jó helyen vagyok. A legeslegjobb helyen.

– A Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége Hunyad megyei elnöke vagy, így rálátsz a pedagógustársadalom ügyes-bajos dolgaira. Hogyan látod, melyek a pedagógusszakma legnagyobb kihívásai napjainkban?

– Amikor elkezdtem tanítani, szintén ugyanazokat a tankönyveket használtam, mint amikből én magam is tanultam. Aztán hirtelen elindultak azok a változások, amelyek azóta egyre nagyobb fordulatszámra pörögnek, és egyre nehezebb lépést tartani. Ráadásul a világ is nagyon dinamikusan fejlődik. Talán nem is álmodtam arról, hogy készítek egy fotót a telefonommal, amit egy kattintással kinyomtatok fotópapírra. Mi, az elmúlt évezred gyermekei, ott loholunk ezeknek a változásoknak a nyomában, próbálunk lépést tartani, és átadni a régimódi értékeket:

jólneveltséget, lexikális tudást, szabályokat. Csupa olyasmit, amit az új évezred gyermekei nem tartanak fontosnak.

Megéreztem ugyanis, hogy az osztályteremben történik valami. Aki a katedrán áll, teremti. Létrehoz valami megfoghatatlant, ami a padokban ülőket megváltoztatja.

Pedig azok. A neuropedagógiai kutatások ezt igazolják. Szerintem napjainkban éppen ebben áll a pedagógusi hivatásban rejlő lehetőség: egyensúlyt teremteni, megtanítani az értékálló dolgokat, visszacsempészni azt a gyerekek életébe, felhasználva a modern kor nyújtotta lehetőségeket. Persze ez nagyon nehéz, sok időt felemésztő feladat. Az igazán elhivatott pedagógusoknak nincs is idejük másra.

– Hunyad megyében milyen a magyar pedagógusok helyzete?

– A megyében alig több mint ötven pedagógus dolgozik, és abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy mindenkit személyesen ismerek, tudok az örömeikről, tisztában vagyok a nehézségeikkel. Közös gondunk itt szórványvidéken az állandóan csökkenő gyereklétszám. Egy szórványban dolgozó pedagógusnak a magyarsága is hivatás, amit lobogtatnia kell, mint egy zászlót, hogy a bizonytalanok is odagyűljenek alája. Ezek az erőt próbáló feladatok pedig lassan elveszik az erőnket, a nehézségek megtörnek, lehúznak. Ha nincs egy jó pedagógusi közösség, ami megtart, könnyen kiég az ember.

Napjainkban egyre nagyon figyelem háruul a pedagógusok mentális egészségére, de elég kevés a konkrét, gyakorlati kezdeményezés. Te hogyan látod ezt?

– Lehetőségek vannak, hiszen nagyon sokféle képzés létezik a témában. Inkább ott a probléma, hogy a pedagógusok idő vagy más erőforrások hiányában nem veszik igénybe ezeket. Sok intézményvezető igyekszik csapatépítő lehetőségeket is teremteni, mások kevésbé. Én arról álmodom, hogy minden iskolában lesznek majd kis közösségek, akik törődnek egymással, vigyáznak egymásra. Hiszen egy baráti gesztus, a segítő szándék, egy jótanács sokat segít abban, hogy ne daráljanak be a mindennapok. Felnőttképzéssel is foglalkozom, és úgy látom, hogy nagy igény van olyan képzésekre, amelyek nem a szakmai tudásra fókuszálnak, hanem az önismeretre, rezilienciára, ehhez hozzátennék még olyanokat, amelyek a tudatos jelenlétre, közösségépítésre tanítják meg a pedagógusokat. Szerencsére szá-

Mi, az elmúlt évezred gyermekei, ott loholunk ezeknek a változásoknak a nyomában, próbálunk lépést tartani, és átadni a régimódi értékeket: jólneveltséget, lexikális tudást, szabályokat.

mos lehetőségük van az erdélyi magyar pedagógusoknak részt venni ehhez hasonló képzéseken, a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége is biztosítja ezt számukra. Az igényt kell valahogy felébreszteni azokban, akik még nem keresik ezeket a lehetőségeket.

– *Hozzád kapcsolódik Erdélyben a PedCafé kezdeményezés. Honnan jött az ötlet? Milyenek az eddigi tapasztalatok?*

– Még a pandémia idején próbálkoztam közös online beszélgetős kávézással, mert nagyon hiányzott az együtt töltött szünetek pezsdítő hangulata, amikor szinte mindenki egyszerre beszél, mégis mindenki tudja követni. Akkor nem igazán haraptak rá a kollégák.

Aztán jelentkeztem egy Erasmus+ projektbe, ami megváltoztatta az életemet. A Kárpát-medencei Oktatássházértői Adatbázis kialakítása és működtetése a határon túli magyar oktatás fejlődése érdekében című projektről, vagyis az OktOpuszról van szó, melynek az RMPSZ az erdélyi partnere. Kicsit félve jelentkeztem, hiszen nem éreztem magam szakértőnek semmiben, de nagyon örülök, hogy megtettem. Élet és lélek van benne, hiszen olyan pedagógusokat kapcsol össze, akik nap mint nap be-
mennek az osztályterembe, és sokszor erejükön felül dolgoznak azért, hogy a Kárpát-medencében élő magyarok számára jövőt teremtsenek. Senki nem várta el tőlem, hogy a szó akadémiái ér-

a bútorzat és a felújított épület, hanem a benne dolgozó pedagógusok tudása, hozzáértése, szakértelme. Mit tesz az átlagember az anyagi javaival? Egy helyre gyűjtögeti, hogy minél nagyobb legyen a kupac. Akkor miért ne lehetne a tudással is ezt tenni? Összehordani egy helyre és együtt használni. Így született meg az ötlet, hogy egy kávé mellett beszéljünk a kollégákkal azokról a nehézségekről, amelyekkel nem tudunk megküzdeni egyedül, aki saját tudást halmozott fel a digitális eszközök és módszerek területén, tanítsa meg másnak is, de ne csak a röpke tízpercek alatt, hanem adjuk meg a módját, lazuljunk el, örüljünk az együtt töltött időnek, és osszuk meg a tudásunkat. Az is-

Csatlós Zsófia: „tanáraink arra biztattak minket, hogy közösségi emberek legyünk, nem is tudok azóta sem másként gondolni magamra”

telmében szakértsek, ellenben nagyon sokat kaptam, olyan képzéseken vehettem részt, melyek során a képzők, dr. Tratnyek Magdolna és Mandák Csaba teljesen új gondolatokat ültettek el a fejemben a tanítással és a tanulással kapcsolatban.

– *Mint például?*

– Az egyik ilyen gondolat éppen az volt, hogy egy oktatási rendszer pontosan annyira jó, amennyire a benne dolgozó pedagógusok. Egy iskola vagyona nem a digitális eszközállomány,

kolánkban meg is valósult az első ilyen találkozó 2022 őszén, a közvetlen kollégáim, a tanítók részvételével, és nagyon jól éreztük magunkat az első PedCafén, ahogy elneveztem. Még abban az évben, novemberben az OktOpusz projekt önálló szekcióval mutatkozott be Egerben, a XXIV. Országos Köznevelési és Szakképzési Szakértői Konferencián, ahol lehetőséget kaptam, hogy jó gyakorlatként meséljek a PedCaféről. Óriási érdeklődést váltott ki, magam is meglepődtem ezen, úgyhogy elkezdtem tovább épígetni az ötletet. Létrehoztam

egy közösségi oldalt, ahol igyekeztem napi rendszerességgel közölni egy-egy építő jellegű gondolatot, úgy időzítve, hogy korán reggel már az első kávézásnál elérhető legyen.

– És elkezdtek csatlakozni a pedagógusok, gondolom....

– Szép lassan gyarapodott a követőtábor, mások is szerveztek hasonló jellegű találkozókat, melyeknek központi eleme a laza légkör és az egymás tudásából építkezés, az egymástól tanulás. Idén ősszel egy inspirációs naplóval szeretnék előállni, ami a közösségi hálózaton is elérhető lesz, napról napra fedi majd fel magát, de, ha minden jól megy, papírformában is a pedagógusok kezébe kerül. Négy nagy témakört járok majd körül, lesz szó tervezésről, önismeretről, kooperációról, értékelésről. Remélem, sok kolléga magára talál majd ezekben a témákban, és szívesen megosztja másokkal is a tudását. Arra is felkérést kaptam, hogy pedagógusközösségekbe menjek el pedcafézni. Már voltam Kolozsváron, és hamarosan más meghívásoknak is eleget teszek.

– Mennyire igénylik a pedagógusok a mentálhigiénés szolgáltatásokat? Felmérések szerint nagy szükségük lenne rá, de mint sok más fontos dologra, erre se nagyon van idejük, mivel leterheltek. Öröki kör?

– Sajnos még nem nőtt fel annyira az erdélyi magyar társadalom, hogy a mentálhigiéné természetes velejárója legyen a mindennapoknak. A testünket napi szinten ápoljuk, a lelkünkéről viszont

hajlamosak vagyunk megfedkezni. Az elmúlt években kezdenek leomlani a témával kapcsolatos előítéletek falai, a pedagógusok számára egyre több lehetőség nyílik ebben az irányban és az a tapasztalat, hogy élnek is velük. Leginkább a csoportos formákat választják, önismereti tréning, workshop formájában.

– Mi motivál munka közben? Neked hogy sikerül megoldanod a túlterheltséget?

– Bármit teszek, legyen az munka, önkéntesen vállalt feladatok, az vezérel, hogy pozitív irányú változást hozzak létre, hogy attól, mit csinálok, legyen

Egy szórványban dolgozó pedagógusnak a magyarsága is hivatás, amit lobogtatnia kell, mint egy zászlót, hogy a bizonytalanok is odagyűljenek alája.

egy kicsit jobb a világ. Óriási erővel tudom belevetni magam bármely feladatba, ha egy hangyányi esélye van ennek. A tanításban is ez adja a legnagyobb hajtóerőt, a tudat, hogy együtt építjük a gyerekekkel az alapokat egy majdani sikeres jövőhöz, ami remélem, arról fog majd szólni, hogy a maguk rendjén ők is pozitív változásokat generálnak a világban. Nagyon szeretem a gyerekeket, szeretem velük együtt megélni, ahogy kinyílnak, ráeszmélnek a világra. Ha belépek az osztályom ajtaján, minden más elveszíti a fontosságát. Ami a túlterheltséget illeti... nem igazán értem, hogy hol kezdődik a túl. Iskolaidőben hatkor kelek, és kettőkor fekszem. Van olyan, hogy este tízkor még a reggeli farmerem van rajtam, mert nem volt időm lehúzni. Amikor több a soknál, akkor két napig alszom, persze ha éppen van erre egy szabad hétvége. A szorgos hétköznapiakban olvasással tartom szinten a lelki energiatartalékokat. Minden este olvasok, azzal zárom le a napot. Amikor meg nem kell pörögni, akkor lustálkodom egy jó adagot, hogy legyen erőm a következő ütközetre.

– Mit üzennél, javasolnál pedagóguskollégáidnak, hogyan kezdjenek el mentális egészségükkel foglalkozni?

– Azt javaslom, amit magamnak is célul tűztem ki az elkövetkezőkre: jelen lenni az éppen aktuális pillanatban. Megélni a maga szépségében vagy tragédiájában, megengedni magamnak, hogy érezzek, és érzelmeimnek hangot adjak. Ezzel már sokat teszünk magunkért. A következő tanácsom az lenne, hogy a terveket kezeljék egy kicsit lazábban, kreatívabban, bízzanak az ösztöneikben, és higgyék el, hogy rendkívül értékesek. Ha mi, pedagógusok elhiszük magunkról, hogy értékesek vagyunk, és ezzel a hittel élünk a világban, ezt tükrözi a világ is vissza. Szeptembertől ehhez adok majd segítséget is a PedCafé Facebook-oldalán, akinek kedve van, velem tarthat.

– Sokszor mondjuk, hogy a pedagógus elsődleges munkaeszköze a személyisége. Csatlós Zsófinak milyen a személyisége?

– Kíváncsi, rettenetesen kíváncsi. Ez a kíváncsiság hajt mindenben. Ez a kíváncsiság a vesztem is, mert, ha szembe jön egy új feladat, soha nem az az első gondolatom, hogy lesz-e rá időm, hanem hogy vajon hogyan lehet megoldani. Így néha szűkösen állok az idővel. Mohón ölelem magamhoz a világot, és meg akarok ismerni belőle mindent, a szobafestéstől a mesterséges intelligenciáig. Szeretem az embereket, rájuk is kíváncsi vagyok, nagyon szeretek beszél(ge)t(n)i, és egy kezemen meg tudom számolni azokat a felnőtteket, akik olyasmit tudtak mondani nekem, hogy nem szakítottam félbe őket beszélgetés közben. Szűkebb-tágabb baráti köröm tudna erről mesélni... Ott van még a gyermeki derű, amivel a munkámat végzem, szeretem, ha jól érezzük magunkat tanulás közben, mindennap arra törekszem, hogy nyugodt, békés és derűs környezetben növekedjünk együtt. Mert növekednem nekem is kell, csak az tud hiteles lenni a tanításban, aki élen jár a tanulásban.

Csatlós Erzsébet Zsófia 1975. augusztus 4-én született Szilágycsehbén. Szamosardón nevelkedett, itt végezte általános iskolai tanulmányait, majd a zilahi Gheorghe Șincai Tanítóképzőben szerzett tanítói diplomát. A dévai 3-as Számú Általános Iskola (napjainkban Eminescu–Petőfi) magyar tagozatán kezdte pedagógusi pályafutását, 2005-től az akkor induló önálló magyar iskola, a Téglás Gábor Elméleti Líceum tanítója. 2010-től a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetsége Hunyad megyei elnöke.

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI
bszekelynoemi@yahoo.co.uk

Palackzöld

Elszáll a nyár, mint a pille, a gördeszkás parkban sárgán pilinkél a vézna ginkgo biloba csemeték levele, olyanok, mint valami égi állatok elhullatott, hasított patái. Vagy az augusztusi kánikula áldozatainak szétdobált, pici legyezői.

Semmit sem sikerült elolvasni a kötelező listáról, viszont nemrég nyitjuk másodszor ki a Monte Cristo grófjának harmadik kötetét. Kis nyár, kis győzelem, és most már menni kell If várába vissza, hogy a pi, a nú, a ró és a tau, a szinusz, a koszinusz, az aszimptota és a tangens föld alatti járataiból napfényre vájjuk magunk, de csak azért, hogy megtudjuk, hogy a fűzetborítónk, a harisnyánk, de még a cipőnk talpa is földgázból van.

Kissé mi is földgázból vagyunk, a rövid nyári hőség vetítette árnyképek az iskola udvarán, a lábunk már-már hűvéről való, de a fejünk még átlátszó a benne gomolygó verőfényes, vízpartos, sziklás, lankás emlékek miatt.

Van, akiben egy eldugott templom vakítóra meszelt belsőjét koronázó, Mária-késsel szegélyezett kazettás mennyezete ragyog, van, aki a Balaton palackzöld vizében gázol térdig, és nem érti, hogy

Ne csak a jónak és tökéletesnek, hanem a rossznak is legyen annyi lefelé, a borzasztó felé mutató fokozata, hogy oda is ugyanolyan nehezen jusson el a tanuló, mint a kitűnőség behavazott szirtjeire.

ez a tó mikor akar mélyülni már, félórát bukácsol a túlpárt fele a nagy úszás reményében, és sehol semmi.

Palackzöld víz volt a nyár, összefolyt benne fejünk fölött lengő diófaág és harmatos hajnali fű, szöcske, sáska, szódásüveg, kerestünk négylevelű lóherét, és

„De a fejünk még átlátszó a benne gomolygó verőfényes, vízpartos, sziklás, lankás emlékek miatt”

pitypangszárból hajlítottunk egymásba kapaszkodó karikákat. Próbáltunk fűszálat két hüvelykujjunk közé feszítve fűtyülni, és az összes létező helyen összecséptett bennünket a csalán.

Nagymamák, nagypapák mosolyogtak, hogy legalább nem leszünk reumások, mi pedig néztünk nagy kerek szemmel rájuk, hogy ők mégis miként lettek lábfájós, karfájós, derékfájós nénik és bácsik, ezek szerint soha nem csípte össze őket semmiféle csalán?

Ettünk sóskát, spenótot, egrest, salátát, és öblítettük a hajunkat a már említett csípős növény levélével, hogy dús és erős legyen, persze, azt is minek, mert alig kezdődik el az iskola, ránk szólnak majd, hogy loboncunkat fonjuk be vagy vágjuk le, és mi akkor még mindig deréktól felfelé földgázból leszünk, képtelenek elmagyarázni azt, hogy nekünk csak lobogó hajjal élni jó.

Persze iskolába nem azért jár az ember, hogy ott jó legyen. Nem, az iskola a rossz megzabolázásának a helye, amire utal például az is, hogy a számokról minősítésre cserélt osztályzatok rendjében

a jó nem a legmagasabb fokozat. Miért nem elég az iskolában, ha valami egyszerűen jó, miért kell a tanulót a kitűnőség Csomolungmájával riogatni? Ha mástól nem, a kialvatlanságtól, az irigységtől, a gyomorrontástól vagyunk palackzöldek, mert a nyár folyamán felborult a bioritmusunk, mert mindig vannak, akik megmásszák a számunkra elérhetetlen csúcsokat, mert elfelejtettük, hogy az uzsonnánk a három nappal ezelőtti, és jóízűen bekajáltuk.

Arról nem is szólva, hogy a kitűnőnek miért az elégtelen, és miért nem a nagyon rossz, az elmondhatatlanul hiányos, a borzasztóan felkészületlen az ellentéte? Ne csak a jónak és tökéletesnek, hanem a rossznak is legyen annyi lefelé, a borzasztó felé mutató fokozata, hogy oda is ugyanolyan nehezen jusson el a tanuló, mint a kitűnőség behavazott szirtjeire.

LÁSZLÓ NOÉMI

nocsek@gmail.com

FOTÓK • PÁSZKARÓBERT / KOLOZSVÁRI MAGYAR NAPOK

Kicsit-nagyot a Kolozsvári M családi sportr

„A hét meg a nyolcát!” mottóval tartó népszerűségnek örvendő 15. Kolozsvári Magyar Napok pontot, változatos rendezvényskálát kínál a gyerekek, családok számára a nyári hónapok során. Ilyen volt a családi sportr

megmozgatótt Magyar Napok napja

ották augusztus 18. és 25. az egyre nagyobb
vári Magyar Napokat. A több száz program-
kínáló kincses városbeli ünnepen természe-
is szerveztek tartalmas és szórakoztató ese-
nap, amelyről fotókat közlünk.

Beszélgetés Kintzel Krisztina kolozsvári magyar nyelv és irodalom tanárnővel

Az öt érzékkel felfogható széphez kell eljuttatni a diákokat

„Talán az öt érzékkel felfogható széphez kell eljuttatni a diákokat. Nagyon fontosnak találom, hogy több érzékterületük meg legyen szólítva magyarórán. Ezért gyakran szoktunk dramatizálni szövegeket, zenére szöveget írni, színeket, ízeket, ételeket, italokat, tapintást, érzéseket, zenét, fil-

Csipike című meseregényét, s olvastam órán, hogy a Rendkívüli Világéjszakán Csipike törpéből óriás lett Bagoly Doktornak köszönhetően, de egyedül érezte magát, s ezért széthintette a világra a Góliátport: „És Csipike boldognak, nagyon boldognak érezte magát. Hiszen teljesült a régi vágya: megnőtt, óriási nagyra nőtt! És nincs egyedül, mint az éjszaka, itt vannak mellette a barátai.

**A kedvenc idézetem Ott-
liktól: A fogható valóság
felszínén élünk elszakad-
va. Az érzékelésen túli,
időn kívüli, nagyobb va-
lóság terében azonban
folytonosan összefüg-
günk egymással valahol.
Indáink metszik a világot.**

Hogy ők is megnőttek? Hogy az egész világ megnőtt? Mit számít ez! Fő az, hogy ő, Csipike, óriás! És még valami: az egész óriásvilágnak egyes-egyedül ő tudja a titkát.” Elemi erővel hatott rám annak a felismerése, hogy nem az számít, amit mások tudnak vagy gondolnak rólunk, hanem az, hogy mi mit tudunk magunkról. Meg is beszéltek a gyerekekkel, ez az élmény inkább engem érintett meg személyesen, az irodalmi szöveg művészetjellege, amikor valaki azt írja le, ami bennem van, de nem tudnám így megfogalmazni. Ekkor döbbsentem rá, hogy az irodalmi szövegek az érzelmi intelligenciát is erősen fejlesztik.

Egy másik kedves élményem, amikor Arany János Szondi két apródja című történelmi balladát tanítottam 11. osztályban: az óra ráhangoló részénél csoportban különböző szövegeket kellett írniuk, esküszöveget, temetési

beszédet, amit aztán nemcsak felolvastak s előadtak, hanem a termet is berendezték, s a fogasról levett sálakból turbánt készítettek beöltözve törököknek. Az első élményem belső volt, a második az a fajta jó érzés, amikor a tanár kívülről szemlélheti a diákok lázban égő munkáját.

Mi volt számodra a legnagyobb kihívás eddig a pedagógusi munkádban?

Talán a pályám elején az a fajta kínlás a líceumi osztályokban, amíg kikészültem az előadó, leadó tanári szerepből, s rátaláltam arra a tanári szerepre, ami hozzám illik, amelyben otthonosan mozgok, amely egyben kihívás, de nem unalmas, amikor együtt merek gondolkodni a diákjaimmal. Amíg rátaláltam azokra a módszerek-

**Elemi erővel hatott rám
annak a felismerése,
hogy nem az számít, amit
mások tudnak vagy gon-
dolnak rólunk, hanem az,
hogy mi mit tudunk ma-
gunkról.**

re, amelyek a diákok kompetenciát fejlesztik, amikor az óra a diákokról, a szövegekről szól, nem a tanárról. Ez akkor sikerült, amikor megismerkedtem Pethőné Nagy Csilla alternatív tan-
könyveivel. Kinyílt számomra a világ a középiskolai tanítást illetően.

– Sokszor, sokan mondják, hogy a mostani generáció, a fiatalok nagyon mások, mint a korábbiak. Te is ezt tapasztalod?

– Másak, de nem rosszabbak. Megváltozott a világ a digitális eszközöknek köszönhetően, egyszerre vannak jelen az offline és az online térben, másképpen, máshogyan szereznek információkat, ezért nekünk, tanároknak

Kintzel Krisztina

met társítani egy-egy irodalmi szöveghez” – fejtette ki az irodalomoktatás kapcsán Kintzel Krisztina kolozsvári magyar nyelv és irodalom tanárnő. Mostani cikkünk korábbi lapszámunkban megjelent írásunk befejező része.

– Melyik a legszebb emléked az eddigi tanári tapasztalataidból?

– Nagyon sok szép emlékem van, talán az egyik, ami elemi erővel hatott rám, s rájöttem, hogy valóban szövegekben élünk, amikor tanítottam egyik 5. osztályban Fodor Sándor

is kell ehhez alkalmazkodnunk, nem dughatjuk a fejünket a homokba. Tapasztalatom szerint 5–8. osztályban már 15 percet sem tudnak egyszerre figyelni. Nagyon pörgőnek kell lennie az órának, hogy ne unatkozzanak. Ezért az új kompetenciafejlesztő tanterv kiválóan alkalmas arra, hogy kooperatív módszerek segítségével szerezzék meg a kellő tudást, tapasztalatot. A hagyományos, frontális tanóra nagyon nem kedvez a mostani Z generációnak. Le kell foglalni őket, az órát jól meg kell tervezni, hogy elérje a célját. Sokszor kevés az 50 perc. Ma már a tanári attitűdnek nagyban meg kell változnia: a következetes, hiteles, jellemes ta-

Az életkori sajátosságokat mindenképpen figyelembe kell venni, amíg a fogalmi gondolkodás nincs kialakulva, addig hiába magyarázunk egy-egy helyesírási szabályt nyelvtani fogalmakkal, mert úgysem érti meg.

nárnak hisznek a gyerekek. Amikor bármilyen információ karnyújtásnyira van, a tanár már nem lesz érdekes, ha nem tud valami újat, mást nyújtani. Meg kell tanítanunk a gyereket a források kezelésére, azaz melyek a hiteles források; az önálló műértelmezésre, tanórán lehetőséget kell biztosítanunk az esztétikai élmény átélésére, az önálló véleménynyilvánításra, és nem utolsósorban értő olvasókká kell nevelni őket. Ez szembemegy a tekintélyelvű neveléssel, azaz egy tanárnak ma már csak azért, mert tanár, nincsen tekintélye, ezt ki kell vívnia elsősorban a hitelességével és a diák iránti tiszteletével. Ma már a jó diák mércéje nem a szép füzet, a bemagolt lecke, még az sem, hogy szófogadó, hanem az, hogy szabályok kerete között a kritikai gondolkodásnak teret adhat, van helye, feladata és szerepe az osztályban, magyarórán, valamiben jó, tisztában van az erősségeivel, s abban a tanárja is támogatja.

– Az olvasáshoz hasonlóképpen kezd eltűnőben lenni a hagyományos kézírás

fontossága, hiszen mindent felvált a digitalizáció, a mesterséges intelligencia még a gépírás szükségességét is lecseréli. Veszélyforrás vagy csak a fejlődés egy normális velejárója?

– Tapasztalom én is, hogy a diákok nagy előszeretettel készítenek el egy-egy projektet számítógépen. Ha valaki nagyon úgy szeretné, nem szoktam ellenezni, egyedüli kikötésem, hogy tartsák be ennek az írásnak a szabványait: sorközök, hosszú, rövid ékezetek, magyar betűk írása, azaz a helyesírás ebben az esetben is követelmény. Valóban egyre lustábbak írni, egyre csúnyábban is írnak, de akkor is alapkövetelmény a helyesírás. Én nem vagyok digitális bennszülött, ezen a téren mindig is lesz akcentusom, nem barátom a számítógép, de tudom, hogy a mai generációnak ez a természetes. Amíg tanulni fognak kézírást az iskolában, nem veszélyforrás szerintem a digitalizáció. Meg kell tanítani őket jól használni a digitális eszközöket. A mesterséges intelligencia lehet akár jó dolog is, ha ezt is jól kezelik, s nem veszi át a helyét az emberi gondolkodásnak, kreativitásnak.

Az írás és a szövegalkotás fejlesztését segíti vagy nehezíti a helyesírás tanítása? Saját szülői tapasztalataim szerint a kreatív önkifejezést mindenképpen gátolja, és szorongóvá teszi a gyereket, ha a szövegalkotásnál figyel a helyesírára. Ezzel nem azt szeretném sugalmazni, hogy a helyesírás fölösleges lenne, hanem azt, hogy talán máskor és máshol lenne ennek a helye az írástanulás folyamatában.

– Te mit tapasztaltál ezen a téren?

– A nyelvtanórán tanítottuk korábban a helyesírást, de hagyományos nyelvtani szabályok által nem is lehet tanítani. Mivel az anyanyelv eszköz a helyesírás tanításához, szerintem elsősorban nem az íráson keresztül, hanem az olvasáson keresztül tud nagyon sokat fejlődni a helyesírás. Megfigyelhetik ezáltal írásban a különböző hangalakokat. A tipikus, gyakori esetekre jó hangsúlyt fektetni, amelyeket gyakran használnak. Akkor tud jól fejlődni a helyesírás, ha a diák jár utána a szabályos, helyes alaknak. De az életkori sajátosságokat mindenképpen figyelembe kell venni, amíg a fogalmi gondolkodás nincs kialakulva, addig

hiába magyarázunk egy-egy helyesírási szabályt nyelvtani fogalmakkal, mert úgysem érti meg. A diákjaim házi feladat ellenőrzésnél meg szokták jelölni egymás szövegében a hibákat, amit megbeszélünk. Ha írnak egy másik szöveget, ahol nem követik el a korábbi hibákat, abból már sokat tanulnak.

– Van-e kedvenc íród, költőd, idézted? Miről ismerhető fel Kintzel Krisztina magyar tanárnő?

– József Attilát és Örkény Istvánt nagyon szeretem, de Ottlik Géza pró-

Tapasztalom én is, hogy a diákok nagy előszeretettel készítenek el egy-egy projektet számítógépen. Ha valaki nagyon úgy szeretné, nem szoktam ellenezni, egyedüli kikötésem, hogy tartsák be ennek az írásnak a szabványait: sorközök, hosszú, rövid ékezetek, magyar betűk írása, azaz a helyesírás ebben az esetben is követelmény. Valóban egyre lustábbak írni, egyre csúnyábban is írnak, de akkor is alapkövetelmény a helyesírás.

zanyelve engem nagyon elvarázsol, az írásából kibomló nyelvszemlélet, nyelv kérdése, miszerint a lényünket érintő leglényegesebb dolgok kimondhatatlanok. A kedvenc idézetem tőle: „A fogható valóság felszínén élünk elszakadva. Az érzékelésen túli, időn kívüli, nagyobb valóság terében azonban folytonosan összefüggünk egymással valahol. Indáink metszik a világot, aztán tovább nyúlnak ki, egy ismeretlen dimenzióba, mint elszakíthatatlan köldökzsinór, s ott vagyunk egybekapcsolva, egyetlen egészként, abban a teljesebb kontinuumban.”

BIRTA-SZÉKELY NOÉMI

bszekelynoemi@yahoo.co.uk

Pályakezdőként találta meg a közös hangot diákjaival Gudor Noémi

Régi álma valósult meg tavaly a Fehér megyei születésű, fiatal magyar-angol szakos tanárnőnek, Gudor Noéminek. Egy tanév erejéig a nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégiumban taníthatott. Bár úgy látja, humán tantárgyak esetén kevés a betöltetlen pozíció az országban, hivatásának tartja a pedagógusi pályát, és biztos benne, hogy mesteris tanulmányai elvégzése után vissza fog térni a katedra mögé.

– Mikor és hogyan fogalmazódott meg benned, hogy tanítással szeretnél foglalkozni?

Emiatt teljesen biztos lettem benne, ezzel szeretnék foglalkozni.

– A középiskola után bölcsészképzésre jelentkeztl. Hogyan fejlesztetted tudásodat az évek során, és milyen út vezetett a tanítás elkezdéséig?

– Ez hosszas folyamat volt. A képző során lecketerveket is írtunk, megtanultuk ennek a fortélyait. Jó pedagógusvezetőknek köszönhetően lehetőségünk volt kipróbálni magunkat élőben, didaktikai módszereket ellesni vagy akár applikációk kezelését tanulni. Már tizedikben megfogalmazódott bennem a kérdés, hogy milyen tantárgyat tanítsak. Végig azt tartottam szem előtt, mi az, amit én szeretek, mert ha meg tudom szeretetni a gyerekekkel azt a tárgyat, ő el is sajátítja azt a tudást. Számomra ez a magyar nyelv volt, amelyet angolul egybekötött képzésen tanultam az egyetemem.

– Miután tavaly befejeztél az alapképzést, mennyire volt nehéz számodra munkát találni?

– Amikor kikerülünk az egyetemről, még nem látjuk át a folyamatot, nem amiatt, mert nem mondják el nekünk, hanem mert rengeteg kiskapu van. Óriási mappát kell összeállítani különböző iratokkal, ha egy is hiányzik közülük, már nem iratkozhat be. Nagyon nehezen döntöttem el, hogy állást keresek. Azt tapasztaltam, hogy a saját megyém-ben sokkal könnyebben kaptam segítséget, mint Kolozsváron és környékén. Versenyvizsgám után felhívtak valaki az otthoni környezetből, hogy nem-e tudnék Nagyenyeden, a Bethlen Gábor Kollégiumban tanítani, ezzel pedig egyik nagy álmom valósult meg, örömmel fogadtam el a lehetőséget.

– Milyen érzések voltak benned az első órád alkalmával?

– Érdekes módon nem izgultam, otthonosan és biztonságban éreztem magam körülöttük. Mostanában azt halljuk mindenhol, hogy egyre szemtelenebbek a gyerekek, és nem éri meg tanárnak lenni. Nekem pozitív élményem volt velük, különböző tevékenységek révén minden osztállyal és korosztállyal találkoztam. Az volt a tapasztalat, hogyha tisztelettel és szeretettel viszonyulok hozzájuk, ők ugyanúgy fognak. Első tanítási óráim után jó visszajelzések jöttek, úgy sikerült, ahogy elvártam magamtól.

– Szerinted a fiatalságod előnyt jelentett abban, hogy megtaláld a gyerekekkel a közös hangot?

– Mindenképpen, mert még nekem is friss az élmény, és könnyen tudtam kapcsolatot teremteni velük azáltal, hogy fiatal vagyok. Ez viszont néhány esetben hátrány is lehet, mert a gyerek néha kihasználja, ha a tanár engedékeny. Bár milyen kedvesnek is tűnik a természetem, muszáj volt néha szigorúbban állni hozzájuk, hogy komolyan vegyenek.

– Mennyire volt könnyű az órákon kezelni azokat a helyzeteket, amikor probléma volt a diákok viselkedésével?

– Azt tapasztaltam, ha fegyelmetől van szó tanórán belül, ösztönösen hozok döntéseket, mintha egy belső hang sugná nekem ezeket. Próbáltam olyan módszereket kitalálni, amelyek személyre szabottan hatnak a gyerek személyiségére. Nem volt nehéz annak ellenére sem, hogy nyitott személy vagyok. A diákok megtanulták azt, meddig tart a tűréshatárom. Ilyenkor megkértem

Gudor Noémi: „mivel tanítóképzőt végeztem, emiatt már kilencedik osztályban úgy éreztem, hogy pedagógusi pályát szeretnék választani”

– Mivel tanítóképzőt végeztem, emiatt már kilencedik osztályban úgy éreztem, hogy pedagógusi pályát szeretnék választani, és ez a szándék folyamatosan megerősödött bennem, ahogy teltek az évek. A képző lehetőséget adott nekünk arra, hogy gyakorlatozzunk, és folyamatosan gyerekek között legyünk.

őket, maradjanak bent szünetben, vagy éppen közösen kerekasztal-beszélgetést tartottunk. A humor is erős faktor lehet, ha rosszat csinál a gyerek, mert feloldja a helyzetet. Próbálok olyan módszereket alkalmazni, amelyek nem építik le az érzelmi világukat. A tanárnak óriási hatása van a gyerekek szellemi fejlődésére és a világról való perspektívájára.

– Ebből az is érződik, hogy a pedagógusnak néha jó pszichológusnak is kell lennie. Az egyetemi képzés mennyire fókuszált azokra a módszerekre, amelyeket használsz a gyakorlatban?

– Köszönettel tartozom a pedagógiai tanárnőnek, aki kilenc-tizenkettőben tanított, mert a pszichológiaórák jó alapot adtak a folytatáshoz. Az egyetemen ezt tudtam kamatoztatni. Bár sokan panaszkodnak a képzésre, úgy érzem, aki igazán tanár akar lenni, az mindent megkap, amire szüksége van, csak figyelmesnek kell lennünk.

– Hogyan lehet megragadni a gyerekek figyelmét manapság, amikor a közösségi média vagy éppen az okoseszközök használata miatt naponta rengeteg ingert kapnak?

– Nem szabad megijedni semmilyen elektronikai eszköztől. Szerintem a régi, hagyományos módszereket közösen kell felhasználni az újjakkal és eredményt elérni velük. Egyáltalán nem félttem didaktikai célból használni magyarórán a technológiát, olyan kapukat nyit meg számunkra, amelyekről nem is álmodtunk. Szabadulószoftárokat készítettem tematikusan gyerekeknek vagy videójátékot kérdésekkel, ahol a saját karakterük akkor kapott életet, ha helyesen válaszoltak a kérdésekre. Volt, amikor a leíró szövegről tanultunk, és kivittem őket az udvarra képet készíteni, és az volt a feladatuk, hogy arról írjanak. Rengeteg olyan módszert használtam, amely a diák előnyére várhat.

– Te a tanítás mellett elsőévesként tanultál a mesteri képzésen ebben az évben. Hogyan tudtad a két dolgot összeegyeztetni?

– Kicsit az ingázás megnehezítette a dolgomat, de mindig be tudtam osztani az időmet. Kezdetben próbáltam az egyetemre és az iskolai tanításra is egyformán összpontosítani, de úgy nem

működött, úgyhogy külön időszakokban helyeztem egyiket vagy másikat előtérbe. Sikerült végül jól felosztani az időt, de év végére nagyon fáradt lettem, az energiaszintem lecsökkent. Év közben konferenciákra is jártam, azokra is külön kellett készülnöm.

– Mi a helyzet a következő évvel, marad-e arra is ugyanez a forgatókönyv?

– Sajnos jövőre nem fogok tanítani, humán tantárgyak esetében kevés be-

elsajátítania ahhoz, hogy valóban jól végezhesse a munkáját. Az évek tapasztalata mindig meglátszik, ahhoz, hogy valaki tanulmányi olimpiára készítsen fel egy diákot, szükség van néhány, oktatásban eltöltött évre.

– Kérte már valaki a segítséged versenyre való felkészülésben?

– Sokan kérték, bár nem az én diákjaim voltak, bizalommal fordultak hozzám, és megkérdezték, mit gondolok

Gudor Noémi: „azt tapasztaltam, hogy a saját megyémben sokkal könnyebben kaptam segítséget, mint Kolozsváron és környékén”

töltetlen állás van, nehezen lehet vélegesen találni. Valamiért ez így történt, de most százszázalékosan figyelni szeretnék arra, hogy a disszertációm jó legyen. Az az egy dolog biztos, hogy tanítani fogok a jövőben, hivatásként gondolkodom rá, és folytatni szeretném.

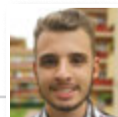
– Hogy érzed, miben kell fejlődöd a közeljövőben a pedagógusi pályát tekintve?

– Óriási elvárásaim vannak magammal szemben, emiatt úgy érzem, van még mit a módszerek terén elsajátítanom. Kitűzött célom, hogy kurzusokon sajátítsak el további ismereteket. Sokszor már ismert módszereket átalakítok a gyerekek igényei szerint. A tanárnak is kell fejlődnie és ismereteket

tanárként egyes dolgokról. Természetesen szívesen segítettem nekik anyagokkal. A kilencedik osztály, amelyet tanítottam, pincérképzőn tanult, ők nem is fognak érettségizni, és nem járhatnak olimpiai versenyekre, csak a maguk területén belül. Az ötödikeseim közül viszont többen is továbbjutottak országos fordulókba. A helyesírási verseny esetében, ami szerintem nagyon nehéz, nagymértékben felhasználhattam egyetemi tapasztalataimat és tudásomat. Fel kell ismerni, mit adhatunk a gyerekeknek, mi az, amiben kimagaslik, milyen szakirodalmat érthet meg ő is.

GEBE ZOLTÁN

zoli.gebe@proton.me

A piros csizma

Ez a díszes lábbeli, ami akkor nagy fontossággal bírt, nem akart előkerülni sehonnan. Pedig apám összejárta az üzleteket érte, s az ismerősöket is végigkérdezték, nem adna-e valaki kölcsön egy piros csizmát egy alkalomra, de nem volt senkinek. Márpedig a tanító néni azt mondta, hogy a gazdag bírónénak piros csizma kell.

Negyedik végén volt a nagy szereplés, ahol két párhuzamos osztály tanulói úgy adták elő az *Egyszer egy királyfi* dalos mesejátékot, hogy abban a két osztály mindegyik tanulója szerepet kapott. Volt, aki szö-

Irigykedtem is, mikor megláttam őket felöltözve a fényes, csillogó ruhákban, legyezővel a kezükben, nyakékekkel, gyűrűkkel.

veget, volt, aki dalost, más elősövényt, virágokat alakított magából, de mindenkinek szerepe volt, s komolyan kellett készülni rá a próbákön kívül otthon is. De hogy miért tett a tanító néni pont engem gazdag bírónénak, nem tudtam megfejtetni. Szívesebben lettem volna mondjuk a szegényasszony Györgypál Éva helyett vagy a királynő valamelyik udvarhölgye. Irigykedtem is, mikor megláttam őket felöltözve a fényes, csillogó ruhákban, legyezővel a kezükben, nyakékekkel, gyűrűkkel. Balog Jutka, Orbán Éva és Tímár Kati – a legjobb tanulók voltak a királyi kíséret, az édesanyjuk estélyi ruháiban, amit rájuk alakítottak. A gazdag bírónénak székel ruhá kellett, cseppessel és piros csizmával. Cseppeszt kaptunk kölcsön, de piros csizmát – azt nem.

Kedves darab volt ez az *Egyszer egy királyfi*. Most is látom az iskola kicsi színpadát kettéosztva. Egyik felén lakott a szegényasszony a leányával, egy pár egyszerű bútorral, lócéval, a másikon a gazdag bíróné a cifra leányával, nagy fényűzős berendezésben.

A kettő között az elősövényt székel ruhás leánykák alkották szorosan egymás mellett állva, hátul keresztbe fogott kézzel. Énekelve, keresztbeztetett lépésben nyitották vagy zárták a két színpadi részt, attól függően, hogy hol folyt a cselekmény. Ha távolabbról nézted, úgy festettek, mint egy szép kereszt-szemes falvédő. Kiss Ludmilla és Gondos Enci volt a narrátor közepén, és az elősövény sorát is ők vezették. Most is visszacseng az ének: „Egyszer egy királyfi mit gondolt magában, hihhihi, hahaha, mit gondolt magában. Fel kéne öltözni kocsisi gúnyába, hihhihi, hahaha, kocsisi gúnyába. Meg kéne kéretni gazdag bíró lányát, hihhihi, hahaha, gazdag bíró lányát...” Ezzel a kellemes, mesélő dallammal kezdődött a szerelem pró-

„Egyszer egy királyfi mit gondolt magában, hihhihi, hahaha, mit gondolt magában. Fel kéne öltözni kocsisi gúnyába, hihhihi, hahaha, kocsisi gúnyába.”

bája, s persze, hogy a gazdag bíróék ki-kosarozták a szegény kocsislegényt, de a szegény asszony lánya igent mondott neki. A gazdag bírónénak nem volt nagy szerepe, csak annyi, hogy a szegény kocsislegényt durván ki kellett utasítania, a királyfit pedig mézes-mázás szavakkal kellett illesse.

A tanító néni figyelmeztetett, hogy egy kicsit jobban illegessem magam a színpadon, billegjek a csizmában, toljam előre a lányomat, hajlongjak a királyfi előtt, ami nekem természetnél fogva nehezen ment. Úgyhogy nem voltam a leghitelesebb a szerepben. Porkoláb Babika volt a gazdag bíró lánya gyönyörű székel ruhában, tele gyöngyökkel, ő sem volt elég kevély, ahogy a szerep megkívánta, csak állt szépen, és mondta a szövegét mellett-

Az elősövény nyitotta és zárta a szobákat, s a kellemes dallam végigkísérte a darabot.

Aztán a királyfi, mint tudjuk, mit gondolt magában, felvette a királyi ruháját, és azzal is megmutatkozott mindkét portán, és persze a szegényleányt választotta, aki a kocsislegényt várta. „Én vagyok az, nem más, csókoljuk meg egymást” – jött a szöveg énekelve, de a csók nem csattant el, csak egy ölelés. Ez volt a forgatókönyvben. (Pár nap

Pár nap múlva DJ x KG, Dóci Janit felszorozták Kelemen Gabikával a folyosó és a vécé falára is irigységből. Ez akkor azt jelentette, hogy ők rendesből is szerelmesek egymásba, ami persze nem is volt igaz.

múlva DJ x KG, Dóci Janit felszorozták Kelemen Gabikával a folyosó és a vécé falára is irigységből. Ez akkor azt jelentette, hogy ők rendesből is szerelmesek egymásba, ami persze nem is volt igaz.) Aztán megjelent a királynő mama a két udvarhölgyével, és kitört a pánik a királyi családban a szegényleány miatt. Ez volt a legérdekesebb jelenet, ahogy Jutkáék ájultozni és hisztériázni tudtak a legyezőkkel. De a királyfi feltette a pontot az i-re, nagyot dobantott, lekialtatta a királyi anyukáját, és kiadta a parancsot a lakodalomra. Az új párnak virágkoszorút tettek a fejére, és egy kicsi virágos szekérkébe ültették hintó gyanánt. (Ők most már mindketten messze, messze vannak azóta, s az emléküket is gyermeknek mutatja őket bennünk).

Máthé Pista volt a kocsis, mert ő hozta a szekérkét is otthonról, Zsögödből. Egyedül húzta körbe a kis színpadon, s közben kiabált, hangosan invitálta a népeket a királyi palotába, ami a függöny mögött volt elképzelve. No, de a

FOTÓ • PIXABAY

„A piros csizma, amit azelőtt látni véltem a lábamon, most ott volt a valóságban”

díszterem padlózata is beintézett akkor a befejezésbe, mert egy kiálló szegbe, vagy valami másba úgy megakadt a kicsi szekér kereke, hogy onnan Máté Pista sehogy se tudta kimozdítani. Nekirugaszkodott párszor, de annak az lett az eredménye, hogy majdnem felborult a szekérke újpárostól. Gabikának a koszorú le is esett a fejéről, de Dóczi hamar lenyúlt érte, visszatette, s csak ültek ott, mint egy galambpár, várták, hogy mi lesz. A közönség kacagott, de

No, de a díszterem padlózata is beintézett akkor a befejezésbe, mert egy kiálló szegbe, vagy valami másba úgy megakadt a kicsi szekér kereke, hogy onnan Máté Pista sehogy se tudta kimozdítani.

a szekér nem mozdult. Aztán beszaladt Silló Laci, aki a legmagasabb és legerősebb volt az osztályunkból, megállt a kicsi szekér mellett oldalt, mint Toldi Miklós a vendégoldallal a vállán, kisé megemelte, és kirántotta az új párt

szekerestől a kátyúból, aztán Máthé Pistával ketten kihúzták, a függöny mögé, de inkább kiugráltak a szekérke előtt, mint két csikó. Ügyesen rögtönöztek, minden irányítás nélkül, és nagy sikert arattak.

Na, de nem is akartam ezt ilyen hoszszadalmasan elmesélni, csak ahogy rá gondoltam, lepergett előttem az egész egyszeregykirályfi. Hogy miért kezdtem a piros csizmával? Hát azért, mert hiányában a szereplésre én egy rendes félcipőben mentem, s nagyon izgultam, hogy a tanító néni mit fog szólni. Úgy helyezkedtem, hogy ne essek a látóterébe a készülődés alatt.

Egy órával korábban már ott volt mindenki teljes menetöltözetben, csak az én csizmán hiányzott. Szüleim terepre jártak, tudtam, hogy nem érnek haza a szereplésre. Furcsa érzés kapott el ott, ahogy álltam nagy szomorúan a helyemen a kezdés előtt. Lepillantottam a félcipőmre, s mind úgy láttam, hogy egy piros csizma van a lábamon a félcipő helyett. A közönség is begyűlt már, és akkor, öt perccel a kezdés előtt jött a nagy meglepetés. Édesapám egy erélyes ajtónyitással belépett a díszterembe, fel egyenesen a színpadra. Kezében egy pár piros csizma.

– Lövétéről kaptam egy bányászcsaládtól – súgta lelkesen. – Húzzad fel hamar.

Mire felhúztam, ő be is ült a második sorba egy üres helyre. A függönyt széthúzták, s egy pillanat alatt eltűnt minden csizmaszorongás, csak azt érez-

A függönyt széthúzták, s egy pillanat alatt eltűnt minden csizmaszorongás, csak azt éreztem, hogy csoda történt, ami ott lebeg körülöttem, s én nem tudok betelni vele.

tem, hogy csoda történt, ami ott lebeg körülöttem, s én nem tudok betelni vele. A piros csizma, amit azelőtt látni véltem a lábamon, most ott volt a valóságban. Apám fáradtan mosolygott a második sorban. Nagy melegség öntött el, ahogy ránéztem. Láthatatlan szálakon jött a segítség, odaért időben, megvolt, és pont illett a lábamra.

BOGDÁN EMESE

bogdanemese@yahoo.com

Kiegyensúlyozott, egészséges fejlődés a cél

A gyerekek mosolya és szeretete ösztönzi munkájában a júliusi címzetes vizsgán kiváló eredményt elért Hideg Vivient. A Kolozs megyei Szamosújváron található Elvárásolt Házikó óvónőjével a kisgyermekkorban elsajátítandó tudásról és készségekről, a digitális eszközök használatának csökkentéséről beszélgettünk.

Elvárásolt házikó

Kiváló eredményt ért el a júliusi címzetes vizsgán, és a 9,95-ös minősítéssel Kolozs megyében első lett a versenyvizsgázó óvónők között Hideg Vivien. A fiatal óvónő két évvel ezelőtt vett részt először a címzetes vizsgán, rögtön amint befejezte felsőfokú tanulmányait. Az akkori osztályzattal sikerült óvónői állást foglalnia szülővárosában, Szamosújváron az Elvárásolt Házikó óvodában, ahol megkapta a címzetes állást óvodai szinten, az idei vizsgajegynek köszönhetően pedig országos szinten lett címzetes a tanügyi rendszerben. „Eredményem elsősorban az alapos, intenzív felkészülésnek

köszönhető, beleértve a szakirodalom részletes tanulmányozását és a hatékony időbeosztást. Számomra a vizsga sikerét a kitartás, motiváció és a megfelelő felkészülés hozta, semmiképp nem szerencse kérdése volt” – fogalmazott Hideg Vivien, aki két éve tanít a szamosújvári óvodában, amely számára olyan, mint egy második otthon.

Mint kifejtette, attól a pillanattól kezdve, ahogy belépett az óvoda kapuin, nagyon sok pozitív élményben volt része. „A kollégák szeretetteljes, nyitott fogadtatása gördülékennyé tette a beilleszkedésemet. Kétségtelen, hogy amióta tanítok, a legtöbb pozitív élménnyel a gyerekek ajándékoztak meg. Úgy érzem, hogy a gyerekek mosolya és szeretete a hajtóerő mindabban, amit teszek” – hangsúlyozta az óvónő. Hozzátette, nagy öröm számára, hogy a szülőkkel is rendkívül jól együttműködött az elmúlt években. Kapcsolatuk bizalomra, megértésre és kölcsönös tiszteletre alapszik. Partnerek a nevelésben, így egyazon céljaik vannak: a gyerekek jólléte és kiegyensúlyozott, egészséges fejlődése.

„Szerencsésnek érzem magam, hogy lehetőségem van egy olyan óvodában, építeni a szárnyaimat mint az Elvárásolt Házikó. Ez a hely motiváló környezet számomra. Azért fogalmaztam úgy, hogy építem a szárnyaimat, mert még nagyon a pálya elején tartok, de ez nem akadály számomra. A kihívásokat, nehézségeket lehetőségként élem meg, és igyekszem a legjobb tudásom szerint cselekedni minden helyzetben” – magyarázta Hideg Vivien.

A szamosújvári tanügyi alkalmazott arról is beszélt, hogy szerinte az óvodai nevelés során a fő hangsúly a gyermek személyiségfejlődésén van, ezen belül olyan erkölcsi normák és viselkedési modellek elsajátításán, amelyek segítik beilleszkedni a társadalomba és megfelelni a társadalmi elvárásoknak úgy, hogy az identitásukat is megőrizték. Rámutatott, a koragyermekkorai nevelés során

alapozzák meg mindazokat a készségeket, amelyek feltételei a későbbiekben, az iskolában elsajátítandó kulcskompetenciáknak. Mint kifejtette, mindaz a tudás, amit óvodában adnak át a gyermeknek játékok által történik, hiszen kisgyermekkorban alapvető tevékenység a játék, konkrét tanulásról csak iskoláskorban beszélhetünk. Úgy véli, óvodában fontos olyan készségeket elsajátítani, mint a szociális, kommunikációs, pszichomotoros és problémamegoldó készségek.

Arra a kérdésünkre, hogy óvónőként hogyan próbálja megakadályozni, csökkenteni a digitális eszközök túlzott használatát, Hideg Vivien azt válaszolta, ezeket ma már nem lehet teljesen kiküszöbölni a gyerekek életéből, hiszen olyan világban élünk, amely rohamosan fejlődik. „Ezért fontos az, hogy olyan gyerekeket neveljünk, akik tudnak majd alkalmazkodni az állandóan változó körülményekhez. Így az óvodában is lépést kell tartanunk ezekkel a változásokkal, és amikor használjuk a digitális eszközöket, fontos, hogy tudatosan, mértékkel és jól meghatározott céllal tegyünk ezt. Csökkenteni, megakadályozni ezt úgy lehet, hogy a gyerekekkel olyan tevékenységeket végzünk, amelyek kielégítik mozgásigényüket, lekötik figyelmüket, és aktívvá válnak a fantáziájukat, kreativitásukat” – mutatott rá az óvónő. Hozzátette, a gyerekek nagyon jól érzik magukat a szabadban, ahol levezethetik energiájukat, ezért gyakran kimennek az óvoda udvarára, vagy az épület melletti parkban sétálnak, ahol különböző szabadidős tevékenységet végeznek. Hideg Vivientől azt is megkérdeztük, mi az az irányelv, útmutatás, amit pályafutása során szeretne átadni a gyerekeknek. A mezőszéki óvónő pályafutása során arra szeretné nevelni a gyerekeket, hogy legyenek önmaguk és kitartóak céljaik elérésében, működjenek együtt társaikkal, bízzanak önmagukban és a szeretet erejében.

B. L. J.

Az új tanévben is visz tudástárából a szórványba az MCC

Interaktív, hasznos programokkal szeretné elérni az erdélyi szórványrégiókban élő diákokat, szülőket és pedagógusokat a Mathias Corvinus Collegium (MCC). Az ezzel a céllal idén útjára indított MCC Karavánról Fugel Edina, az erdélyi szakmai tevékenységért felelős igazgató beszélt.

Az idén júniusban elindított programsorozattal olyan településekre is el szeretne jutni a Mathias Corvinus Collegium (MCC), ahol nem működik saját központja az intézménynek, nincsenek rendszeres tevékenységei. „Ügyes, nyitott és érdeklődő diákok viszont mindenhol vannak, és szeretnénk nekik vinni valamit ebből a tudástárból, amely felgyűlt az MCC-ben. Ezzel a gondolattal kerestük meg a dévai Téglás Gábor Elméleti Líceumot, és felajánlottuk, hogy szívesen szervezünk programot az 5–8. osztályosoknak és középiskolásoknak is” – fogalmazott Fugel Edina. Az erdélyi szakmai tevékenységért felelős igazgató szerint nagyon jó visszajelzéseket kaptak, a tanulók, tanári közösség, tanfelügyelőség egyaránt nyitottsággal és érdeklődéssel fogadta őket.

A karaván első állomásán a kisebbek a pénzügyi tudatosság alapjait sajátíthatták el Molnár Eszter mentoroktató segítségével, míg a középiskolások életmentési és újraélesztési technikákat tanulhattak Kegyes Dávid orvostanhallgatótól, rohammentőstől. A felnőtt közönségnek pedig Frigy Szabolcs egyetemi oktató, iskolai tanácsadó tartott gondolatébresztő előadást, amelyben a virtuális világ és a közösségi média gyerekek személyiségfejlődésére gyakorolt hatásait vizsgálta.

Fugel Edina rámutatott, az oktatási program keretében elindított kezdeményezést mindenképp meg szeretnék volna nyitni a szülők, pedagógusok számára is. „Azokban a városokban, ahol vannak központjaink, rendszeresen szervezünk pedagóguskonferenciát és Szülők akadémiája nevű programokat. Ezek keretében mind olyan témákat dolgozunk fel, amelyek segítséget nyújtanak, új nézőpontot kínálnak akár a gyereknevelésben, akár a pedagógiai módszertanokat illetően” – magyarázta az MCC erdélyi igazgatóságának tagja.

A karaván következő állomásaival kapcsolatban elmondta, első körben Fehér és Brassó megyei intézményekkel egyeztettek, de hosszú listájuk van a 2024/2025-ös tanévben meglátogatandó iskolákról. A pontos helyszínek és időpontok majd elérhetőek lesznek a Mathias Corvinus Collegium – Erdély Facebook-oldalon.

Fugel Edina ugyanakkor arról is beszámolt, hogy lehetőségekhez mérten igyekezzenek minden megkeresésnek eleget tenni, így az érdeklődők augusztusban többek között a Kolozsvári Magyar Napokon, a marosvásárhelyi Forgatagon vehettek részt MCC-programokon, amelyek szeptember folyamán a Dévai Magyar Napokon, Aradi Magyar Napokon, Temesvári Magyar Napokon, a nagybányai Főtér fesztiválon is helyet kapnak.

A Mathias Corvinus Collegium tevékenysége 1996-ban mindössze néhány diákkal indult, a 2000-es évektől azonban fokozatosan bővült a képzési kínálat, és Magyarország határain kívül, a Kárpát-medence több pontján is megjelent. Ma már minden korosztálynak kínál képzési lehetőséget: az általános iskolában, a középiskolában, az egyetemi évek alatt, és azon is túl. 2013-ban indult az erdélyi Középiskolás Program Kolozsváron és Székelyudvarhelyen, 2018-tól működik az Egyetemi Program Kolozsváron, 2020-ban pedig teljes gőzzel indult el az általános iskolás korosztályt megszólító Fiatal Tehetség Program, amely már ötödik osztálytól oktatja többek között pénzügyi tudatosságra, egészségügyi ismeretekre, konfliktuskezelésre is a diákokat. A szervezet erdélyi adminisztrációs központja Kolozsvár, a névadó Mátyás király szülővárosa.

Az MCC anyagi, társadalmi és kulturális helyzetüktől függetlenül támogatja mindazokat a fiatalokat, akik kíváncsiak a világ dolgaira, műveltek és tájékozottak szeretnének lenni, hosszú távon pedig helyi közösségeikben, szülőföldjükön és a szélesebb Kárpát-medencei körben is hasznos tagjai akarnak lenni a társadalomnak. Erdélyben kilenc helyszínen – Aradon, Csíkszeredában, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen, Szatmárnémetiben és Veresszéken – biztosít díjmentes, az iskolai tanulmányokat kiegészítő, hasznos képzéseket, egyedülálló tehetséggondozást több mint 2000 lelkes fiatal számára. A szervezet Kárpát-medence-szerte a következő öt évben mintegy 10 ezer fiatal képzését vállalja különböző programjain keresztül. Szakmai programjaik folyamatos fejlesztése érdekében a legjobb tanárokat és a legismertebb vendégelőadókat vonják be programjaikba – olvasható a Mathias Corvinus Collegium honlapján.

Erdélyben kilenc helyszínen – Aradon, Csíkszeredában, Kolozsváron, Marosvásárhelyen, Nagyváradon, Sepsiszentgyörgyön, Székelyudvarhelyen, Szatmárnémetiben és Veresszéken – biztosít díjmentes, az iskolai tanulmányokat kiegészítő, hasznos képzéseket, egyedülálló tehetséggondozást több mint 2000 lelkes fiatal számára.

Az irodalmi és vizuális nevelés végtelen tárháza

Vizuálisan érdekfeszítő, mégis kicsit lelassult, letisztultabb, nyugodtabb élményben lehet részük a nézőknek a papírszínház-előadások közben, és mindehhez minőségi szöveg is kapcsolódhat – vallja Tasi Kata, aki jogi diplomájának megszerzése után az Oszakai Egyetemen volt kutató-ösztöndíjas egy évig, így a papírszínház eredeti hazájának, Japánnak jó ismerője. A magyarországi íróval a műfaj elterjedéséről, az óvodás és iskolás közönség megszólításáról, az erdélyi gyerekek érdeklődéséről beszélgettünk.

A papírszínház Japánból eredő műfaj, világszerte kamishibaként (kami – papír és shibai – dráma, színházi előadás, szó szerinti fordítása: színházi játék papírból) hallhatunk róla. Kialakulásának története több száz évre vezethető vissza, egészen a 8. századig, amikor a buddhista hittérítők a tanok közvetítésekor azt tapasztalták, hogy az elsajátítandó ismereteket sokkal könnyebben jegyzi meg a hallgatóság, hogyha képet, képeket társítanak hozzá. Ez persze jól illeszkedett a japán kultúra ikonográfiai hagyományaihoz is – avat be a műfaj történetébe Tasi Kata, hozzátéve, hogy második virágkorát a huszadik század elején élte Japánban, ahol például Kiotóban bőven ezer fölötti létszámban foglalkoztak papírszínházzal szórakoztató vagy hírvivő jelleggel. Mint kifejtette, Magyarországon a Csímta Könyvkiadó honosította meg a papírszínház műfaját 2009-ben, amikor a Csillaghegyi Mozgásjavító Általános Iskola felkérte, hogy tervezzen egy mesekönyvet tanulóik speciális igényeihez. Ezt követően azonban a kiadó szinte valamennyi olvasói, befogadói célcsoport számára adott ki papírszínházi műveket. „Hatalmas szabadságot ad ez a műfaj, végtelen tárháza a szórakoztatásnak, valamint az irodalmi és vizuális nevelésnek egyaránt” – mutatott rá a magyarországi író.

Arra a kérdésünkre, hogy mennyiben más ilyen típusú mesét írni, mint hagyományos mesekönyvet, azt válaszolta, egyrészt terjedelmében korlátozott, hiszen a befogadó türelméhez, érdeklődésének fenntartásához mindig alkalmazkodni kell. Mint kifejtette, egy papírszínházat nem feltétlenül lehet becsukni előadás közben, hogy majd máskor folytatjuk, mint egy képeskönyvet vagy mesét, hiszen ez az élmény akkor marad emlékezetes, ha a mese, a történet végére elérünk. „Így, az én tapasztalatom szerint korosztály függvényében legfeljebb a 16, vagy 20 képből álló történet a jól befogadható. A másik terjedelmi határ pedig az egy képhez tartozó szövegmennyiség. Néha a kevesebb, de jól eltalált szöveg ennél a műfajnál több” – magyarázta Tasi Kata. Hozzátette, ugyanakkor, ha nagyon rövidke az egy képhez tartozó szövegek, és nagyon gyorsan váltakoznak a képek, akkor felgyorsul a vizuális élmény, más lesz az előadás üteme, a szöveg ritmusa. „Összességében a papírszínház kötöttebb műfaj, mint a próza, és ahogyan a nevében is szerepel a színház, fontos alkotóeleme

„Egy papírszínházat nem feltétlenül lehet becsukni előadás közben, hogy majd máskor folytatjuk, mint egy képeskönyvet”

a jól eltalált dramaturgia is” – vélte az alkotó, akinek meggyőződése, hogy mint minden irodalmi élményre, erre is rá kell és lehet nevelni a gyerekeket. Mint mondta, amikor író-olvasó találkozóra megy, vagy felolvasni óvodákba, iskolákba, a kisebb gyerekekkel nagyon interaktív, játékos tud lenni az előadás, mozgással, akár énekléssel, a darabban való aktív részvétellel, nem ritkán szerepjátékkal is, egyfajta színházi élményt nyújt a gyerekeknek.

Mint kifejtette, az idősebb gyerekek is, főleg, ha korábban már találkoztak a műfajjal, érdeklődéssel fogadják az előadásokat. „Mi is, de a fiatalok hatványozottan digitális túlterheltségben élnek, folyamatosan áramlik feljüket mind a szövegszintű, mind a hihetetlenül gyorsan váltakozó képi információ, ami mind mentálisan, mind lelkileg megterhelő lehet. A papírszínház pedig a felszabadultság érzését nyújthatja a nézőknek, amikor vizuálisan érdekfeszítő, mégis kicsit lelassult, letisztultabb, nyugodtabb élményben lehet részük, és mindehhez minőségi szöveg is kapcsolódhat. Azt gondolom, hogy most már különösen van létjogosultsága az ilyen műfajnak, amely kis szigetecskeként megkönnyebbülést nyújt az ingerekkel iszonyatosan túlterhelt világunkban” – hangsúlyozta az író, akinek Erdélyben volt először része abban, hogy szervezett és felkészített közönség jött az író-olvasó találkozóra. „Hangsúlyos még, hogy az erdélyi gyerekek valamennyi találkozón felkészültek voltak, és a kérdéseik mögött nagyon elhivatott pedagógusi hozzáállást éreztem. Láthatóan nemcsak besétáltak egy programra, hanem tudták, hogy milyen műfajról, íróról, témáról van szó, és nagyon bátran, nyitottan, mondhatni éretten vettek részt ezeken az író-olvasó találkozókön” – emlékezett vissza Tasi Kata.

B. L. J.

Újra modulokra oszlik az új tanév

Az idei tanév 36 tanítási hétből áll, az iskolások és óvodások számára szeptember 9-én, a pedagógusok számára pedig szeptember 1-jén kezdődött. A tanév 36 tanítási hétből áll, ami modulok/szakaszok szerint történik, hasonlóan az előző tanévhez. Összesen 5 modulra oszlik, amelyeket 5 szünet választ el egymástól. A rendelet értelmében az Iskola másként és a Zöld hét program 2024. szeptember 9. és 2025. május 30. között zajlik, egymást követő 5 munkanapos időszakokban, amelyek ütemezéséről az oktatási intézmény dönt. A két programot viszont különböző modulokban kell megszervezni – olvasható az Rmdsz.ro-n.

A 2024–2025-ös tanév szerkezte a következő: 1. modul: 2024. szeptember 9-től, hétfőtől 2024. október 25-ig, péntekig tart., az őszi szünet: 2024. október 26-tól, szombattól 2024. november 3-ig, vasárnapig tart. A 2. modul: 2024. november 4-től, hétfőtől 2024. december 20-ig, péntekig tart, téli szünet: 2024. december 21-től, szombattól 2025. január 7-ig, keddig tart.

A 3. modul január 8-tól, szerdától 2025. február 7-ig, péntekig tart Beszterce-Naszód megyében, január 8-tól, szerdától 2025. február 14-ig, péntekig Bihar, Bukarest, Kolozs, Hunyad, Krassó-Szörény, Szilágy és Temes megyékben, január 8-tól, szerdától 2025. február 21-ig, péntekig Fehér, Arad, Brassó, Bákó, Kovászna, Hargita, Maros, Máramaros, Szatmár és Szeben megyékben, síszünet egy hét, a megyei/bukaresti tanfelügyelőségek döntése alapján, 2025. február 10. és március 2. között.

A 4. modul február 17-től hétfőtől, április 17-ig, csütörtökig, valamint március 3-tól, hétfőtől április 17-ig, csütörtökig tart. A tavaszi szünet 2025. április 18-tól, péntektől 2025. április 27-ig, vasárnapig tart. Az 5. modul 2025. április 28-tól, hétfőtől 2025. június 20-ig, péntekig tart. A nyári szünet 2025. június 21-től, szombattól 2025. szeptember 7-ig, vasárnapig tart. A 12. évfolyam nappali tagozatos, 13. évfolyam esti tagozatos és csökkentett óraszámú tanulói számára a tanév 34 hétből áll, és 2025. június 6-án ér véget. A 8. évfolyam számára a tanév 35 hétből áll,

és 2025. június 13-án ér véget. A szakképző intézmények technológiai ágán tanulók számára, a fent említettek kivételével, valamint a szakiskolákban tanulók számára a tanév 37 hétből áll, és június 27-én ér véget. A posztliceális oktatásban a tanórák időtartamát a hatályos kerettantervek határozzák meg.

Elkülönítő szoba vár a fegyelmezhetetlen diákokra

Szigorúbb szabályokra számíthatnak a diákok az új iskolai évben. Az augusztus közepén a Hivatalos Közlönyben is megjelent, a diákok jogait és kötelezettségeit szabályozó, úgynevezett tanulók statútuma szerint az újítások között több, a fegyelmi eljárások módjait érintő passzus szerepel. Ezek szerint ha ilyen jellegű probléma adódik egy diákkal, először szóbeli, majd írásbeli figyelmeztetésben részesíthetik; súlyosabb esetben időszakosan vagy a teljes tanévre visszatartathatják az illető ösztöndíját; ha ez sem jár eredménnyel, át helyezhetik a magaviseleti problémák terén visszaeső fiatalot a tanintézetben belül az évfolyam egy másik osztályába; legsúlyosabb intézkedésként felfüggeszthetik a diák iskolalátogatási jogát egy meghatározott időre: a törvények értelmében ez egy alkalommal legtöbb öt munkanapot jelenthet, a felfüggesztés egy tanévben nem tehet ki összesen 15 munkanapnál többet. A Hotnews.ro hírportál összefoglalója szerint a tanórát zavaró diákok esetében a pedagógus kezdeményezheti, hogy a rendzavarót egy másik osztályterembe vezessék, ahol másik tanár vagy iskolai alkalmazott felügyeli. A szankcióról értesíteni kell az így büntetett tanuló szüleit. Ligia Deca tanügyminiszter szerint az intézkedés nem kötelező érvényű, csak egy lehetőség a fegyelmezésre, az oktatási intézmények maguk dönthetik el, hogy alkalmazzák, vagy sem. A tárca vezetőnek azért kellett magyarázkodnia, mert egyes kritikus hangok szerint ezzel az intézkedéssel elkülönítő szobát hoznak létre az iskolákban. A Tanulók statútuma szerint eddig is tilos volt tanórán mobiltelefonozniuk, „kütyüznüik” a diákoknak, most azonban újdonság, hogy előírják: az eszközöket óra közben „biztos helyen” kell tartani

az osztályteremben, ehhez hozzáférést az osztályfőnök és az iskolaigazgató kap. Ha a diákok nem tesznek eleget ennek, elkobozhatják mobileszközeit, amelyeket a nap végén szolgáltatnak vissza a kiskorúak szüleinek vagy a tulajdonosnak. Szintén újítás, hogy a diákok immár nemcsak a tanév végén, hanem mind az öt modul lezárultakor magaviseleti jegyet kapnak. Az év végi átlagból egy jegyet levonnak minden 20 igazolatlan hiányzás után. A nyolcas magaviseleti átlag alatt „teljesítő” diákok nem felvételizhetnek katonai, teológiai vagy pedagógiai profilú oktatási intézménybe.

Ösztöndíjak a kiválóan teljesítő diákok számára

Az idei tanévtől hét különböző ösztöndíjban részesülhetnek azok a diákok, akik kiválóan teljesítenek az iskolában – írja az Rmdsz.ro. Az oktatási minisztérium nyáron közzétett közleménye szerint idéntől újdonság, hogy a jól tanuló diákok 300 lej értékű reziliencia-ösztöndíjat is kaphatnak. A korábbi évekhez hasonlóan a tantárgyversenyeken első három helyezést elérő diákok 750 és 3700 lej közötti értékű kiválósági ösztöndíjat kaphatnak, valamint a 9,50-nél magasabb tanulmányi átlaggal rendelkező diákok 450 lej értékű érdemösztöndíjban részesülhetnek. Ezenkívül érdemösztöndíjra jogosultak még a nemzetközi tantárgyversenyekre készülő diákok szűkített csapatának tagjai; a megyei tantárgyversenyeken (olimpiász), 1., 2. vagy 3. helyezést elérő diákok; az oktatási minisztérium által elismert versenyek 1. helyezettjei; az olimpiai sportágakban aranyérmes szerzett diákok. Az árva, félárva vagy azok a tanulók, akik egyszülős családokból származnak, ahol az egy főre jutó havi nettó jövedelem az elmúlt 12 hónapban kevesebb volt, mint a nettó minimálbér, valamint azok a tanulók, akik onkológiai és/vagy krónikus betegségük van, és több mint 4 hetet töltöttek az Iskola a kórházban elnevezésű programban, vagy otthoni oktatásban, illetve azoknak, akik visszaintegrálódnak abba az oktatási egységbe, ahol előzőleg beiratkoztak, miután több mint 4 hetet töltöttek

kórházban 300 lej értékű szociális ösztöndíjra jogosultak. Hétszáz lej értékű, kiskorú édesanyáknak járó ösztöndíjra jogosultak azok az édesanyák, akik nappali tagozaton folytatják tanulmányaikat középiskolai vagy gimnáziumi szinten. A 2024–2025-ös tanévben 300 lej értékű műszaki ösztöndíjat kaphatnak azok a diákok, akik a szakképzés, beleértve a duális képzés 3. szintjére (EQF/CNC) iratkoztak be. A szociális ösztöndíjak összeadhatók az olimpiai kiválósági / az érdem / a reziliencia és a műszaki ösztöndíjakkal. A kiskorú édesanyáknak járó ösztöndíj összeadható bármilyen más, a módszertan által előírt ösztöndíjjal. A kiválósági, az érdem-, a reziliencia- vagy a műszaki ösztöndíjra jogosult diáknak minden tantárgyból abszolválnia kell, és a magaviseleti jegye 10 vagy „nagyon jó” kell hogy legyen.

Kötelező részt venni a szülői értekezleten

Online vagy személyesen, de a 2024–2025-ös tanévtől kötelező a részvétel a szülői értekezleten, ugyanakkor a szülők kötelesek biztosítani, hogy a diák tisztességes öltözkében jelenjék meg az iskolában, és ki kell fizetniük a gyerek által okozott rongálásokat, áll az iskolai oktatás megszervezésére és működésére vonatkozó szabályzat (ROFUIP) szerint az ettől a tanévtől érvényes oktatási szerződésben – írta szeptember elején az Edupedu oktatási szakportált szemlélve a Maszol. Ezenkívül a szülői képvisleti tanáccsal való konzultációt követően más záradékok is beilleszthetők a szerződésbe. Ha a szülő vagy a tanintézet igazgatója megtagadja a szerződés aláírását, a bírság 1000 és 5000 lej közötti összegre rúg. A szerződés egy tanév időtartamára érvényes. Ezenkívül a szülőknek beleegyezésüket kell adniuk a személyes adatok feldolgozásához, ami az európai szabályok szerint az állampolgárok számára jog, nem pedig kötelezettség, továbbá a szülő köteles a tanuló által megrongált tárgyat pótolni vagy annak értékét megfizetni. A szerződés további kikötése, hogy „a felek közötti esetleges nézeteltérést a nevelési-oktatási intézmény igazgatóságán belül békés úton lehet rendezni”.

Vis maior esetén sem az iskola, sem a szülők nem vonhatók felelősségre, ha az oktatási szerződésben meghatározott kötelezettségek valamelyikét nem teljesítették.

Több mint félezer kisdíák anyanyelvi oktatását segítik

A Rákóczi Szövetség és az Iskola Alapítvány buszprogramja keretében idén 36 erdélyi szórványiskolába szállítanak különböző életkorú diákokat 8 és 21 személyes kisbuszokkal, összesen 13 megyében. A tavaly elindított program célja a szórványtelepüléseken élő diákok magyar tannyelvű iskolába való eljuttatása. Sok esetben a szülők számára megterhelő vagy kivitelezhetetlen egy a lakhelytől távolabb eső, magyar tannyelvű iskolába való ingáztatás, így inkább a közelebbi román tannyelvű iskola mellett döntenek. A buszprogrammal szeretnénk minden magyar kisdíáknak biztosítani az anyanyelvi oktatás feltételeit – írta szeptember elején az Rmdsz.ro

Erdélyi megyék közül Arad, Beszterce-Naszód, Bihar, Brassó, Fehér, Hunyad, Kolozs, Maros, Máramaros, Szeben, Szilágy és Temes megyékben, valamint Csángóföldön összesen 37 iskolába szállítják a sofőrök a tanulókat. A program keretében összesen 40 busz ingáztat szeptembertől 556 gyereket, 33 szórványtelepülés 36 oktatási intézményébe.

Minden iskolást megszólít az Erdélyi Könyvfaló Olvasójáték

Ismét elindították a diákok számára meghirdetett Erdélyi Könyvfaló Olvasójátékot, amely immár a negyedik – közzölték a szervezők. A Koinónia Kiadó, az Ábel Kiadó, a Librológus, a kolozsvári Talentum Református Iskola és a Cimora – Kíváncsi diákok lapja által szervezett, az olvasást népszerűsítő játék partnerei az erdélyi pedagógusok. A játék minden iskolást megcéloz a másodikosoktól a tizenkettedikesekig. A szervezők felhívása szerint szeptemberben történik a csapatok regisztrálása, majd ezt követően a diákok kapnak egy feladatlapot, amit kitöltve kell visszaküldeniük a megadott határidőig. A nagyjátékokra és író-olvasó

találkozókra október 14–19. között kerül sor. Az elolvasandó könyvek listája és további részletek a megmértetésről az olvasójáték Facebook-oldalán találhatók.

Aggasztó a pedagógushíány uniós viszonylatban

Az Európai Unió 27 tagországából 24-ben, köztük Romániában is tanárhíánnyal küzdenek. Sok romániai tanintézetben alig két héttel az új tanév kezdete előtt még nincs elegendő szakképzett tanár. Az oktatási minisztérium adatai szerint 2023–2024-es tanévben közel 44 600 helyettesítő tanár tanított iskoláinkban és óvodáinkban. Ez a legmagasabb szám az elmúlt öt évben. Minden tanév kezdetén a legtöbb uniós tagállamban a tanári állások egy része betöltetlen – írta augusztus végén az Euronews hírportálra hivatkozva a Maszol. Az elemzés szerint az aggasztó probléma okai az alacsony fizetések, a nagy munkaterhelés és az előregedő tanári kar. Romániában a megfelelő képesítéssel rendelkező személyzet hiánya vidéken jelent komoly kihívást. A hivatalos adatok szerint a tanároknak csak kis százaléka szakképzetlen, vidéken ez az arány valamivel magasabb. Ezek az adatok azonban nem tükrözik a vidéki iskolák helyzetét, ahol az kevés a diáklétszám, nem biztosítja a tanároknak a teljes heti 18 órás normát. Ennek eredményeképpen gyakran olyan tantárgyakat is tanítanak, amelyekhez nem rendelkeznek megfelelő képesítéssel, ez pedig szintén kihat az oktatás minőségére. Az Eurostat szerint 2021-ben a tanárok csak 8 százaléka volt 30 év alatti. Sok országban a következő néhány évben nyugdíjba vonulások hulláma várható, ami tovább növeli a rendszerre nehezedő nyomást. A romániai iskolákban a tanárok előregedésének tendenciái kevésbé markánsak, mint az EU-ban: a következő 10 évben, a romániai iskolákban a tanároknak csak 16,9%-a lesz 55 év feletti, miközben az uniós átlag 24,5%. Megoldásképpen az Európai Bizottság támogatja a tanári mobilitást, és ösztönzi az innovatív tanítási gyakorlatokat, hogy ezzel is kezelje a hiányt és visszaadja a szakma presztízsét.

D. SZ.